

De Preventieve werking van het dwangakkoord art. 287a Fw

Afstudeerscriptie Sociaal Juridische
Dienstverlening Hogeschool Leiden

Thierry Kloos S1008161

SJD 4

30-08-2012

2012

Inhoudsopgave

Aanleiding	Blz.4
Samenvatting	Blz.5
Hoofdstuk 1: Onderzoeksverantwoording	Blz.7
1.1 Vraagstelling	Blz.8
1.2 Methoden van het onderzoek	Blz.9
1.3 Centrale begrippen	Blz.10
1.4 Betrokken partijen	Blz.11
1.5 Betrouwbaarheid en kwaliteit van het onderzoek	Blz.11
1.6 Opbouw onderzoeksrapport	Blz.12
Hoofdstuk 2: Hoe verhoudt de WSNP zich tot het minnelijke traject?	Blz.13
2.1 Minnelijk traject	Blz.13
2.2 Wettelijk traject: Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen	Blz.18
2.3 Samenhang van het wettelijke en minnelijke traject	Blz.24
Hoofdstuk 3: Welke voorwaarden stellen schuldeisers aan schuldhelpverleners?	Blz.26
3.1 Mogelijke voorwaarden	Blz.26
3.2 Voorwaarden schuldeisers	Blz.26
Hoofdstuk 4: Wat waren de overwegingen om het dwangakkoord in 2008 in te voeren?	Blz.28
4.1 Overwegingen voor de invoer van het dwangakkoord in 2008	Blz.28
4.2 Het dwangakkoord	Blz.28
Hoofdstuk 5: Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van het dwangakkoord?	Blz.31
5.1 Cijfers dwangakkoord	Blz.31
Hoofdstuk 6: Wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord?	Blz.32
6.1 Wettelijke criteria	Blz.32
6.2 Criteria uit de jurisprudentie	Blz.34
6.3 Samenhang tussen het dwangakkoord en het WSNP verzoek	Blz.35
6.4 Kostenveroordeling dwangakkoord	Blz.37
Hoofdstuk 7: Wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord?	Blz.41
7.1 Verantwoording enquêtevragen	Blz.41
7.2 Resultaten van de enquête	Blz.42
Hoofdstuk 8: Conclusies en aanbevelingen	Blz.47
8.1 Hoofdconclusie	Blz.47
8.2 Overige conclusies	Blz.47
8.3 Persoonlijke analyses	Blz.48
8.4 Aanbevelingen	Blz.49

Literatuurlijst**Blz.51****Bijlagen****Blz.54**

Bijlage 1	Enquête preventieve werking van het dwangakkoord	Blz.54
Bijlage 2	Aangeschreven organisaties	Blz.57
Bijlage 3a	Beoordelingsformulier randvoorwaarden afstudeeropdracht	Blz.62
Bijlage 3b	Inhoudelijke beoordeling beroepsproduct	Blz.64
Bijlage 3c	Toelichting bij inhoudelijke beoordeling beroepsproduct	Blz.66
Bijlage 3d	Beoordelingsformulier opdrachtgever	Blz.68
Bijlage 4	Beoordelingsformulier bedrijfspresentatie	Blz.70

Aanleiding

Na drie en een half jaar is het dan eindelijk zo ver, ik mag gaan afstuderen aan de Hogeschool Leiden voor de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening.

Het vinden van een opdrachtgever ging vrij vlot. In december 2011 heb ik voor de eerste keer een mail gestuurd naar de Raad voor Rechtsbijstand. In deze mail heb ik gevraagd om een oriënterend gesprek over de mogelijkheid van een afstudeeropdracht en de begeleiding daarbij. Naar aanleiding van deze mail heeft op 20 januari 2012 een kennismakingsgesprek plaatsgevonden. Na dit kennismakingsgesprek heb ik mij verdiept in de mogelijkheden voor een onderzoek. Op 7 februari 2012 heb ik een aanvraag gedaan om te kunnen afstuderen met de Raad voor Rechtsbijstand als opdrachtgever. Nadat de aanvraag was goedgekeurd ben ik begonnen met mijn vooronderzoek. Door het lezen van vakliteratuur en op basis van praktijkervaring bij PLANGroep schuldhulpverlening ben ik uiteindelijk gekomen tot een onderzoeksvraag en deelvragen. Deze vragen zijn op 27 maart 2012 besproken tijdens het intakegesprek en verwerkt in het onderzoeksvoorstel dat op 2 april 2012 is ingeleverd. Na de goedkeuring van het onderzoeksvoorstel kon het onderzoek beginnen!

Tijdens mijn onderzoek ben ik op deskundige en prettige wijze begeleid door mevrouw Katrijn van Weegberg (stafmedewerker WSNP). Ook naar de overige medewerkers van de Raad voor Rechtsbijstand bureau WSNP waarbij met name mevrouw Linda van de Grint (stafmedewerker WSNP) gaat mijn welgemeende dank uit. Door de heer Chris van der Klauw (projectmanager DiVa Digital Value ICT Solutions) ben ik goed geholpen voor het digitaliseren en het meedenken bij de enquête.

Het rapport dat voor u ligt is een uitwerking van mijn onderzoek, met veel plezier heb ik hieraan gewerkt. Ik wens u net zoveel plezier met het lezen ervan.

Leiden, 30 augustus 2012

Thierry Kloos

Samenvatting

Het minnelijke schuldregelingstraject vindt plaats bij de gemeente of een uitvoerende organisatie die door de gemeente is gemandateerd en wordt meestal uitgevoerd door een schuldhulpverlener. In het minnelijke schuldregelingstraject wordt gezocht naar een oplossing voor de problematische schulden van een schuldenaar. Het minnelijke traject kan bestaan uit een schuldbemiddeling of een saneringskrediet. Beide trajecten zijn gebaseerd op de vrijwillige medewerking van schuldeisers en een schuldenaar, met een maximale duur van 36 maanden. Indien in het minnelijke traject geen overeenstemming wordt bereikt met de schuldeisers, kan de schuldenaar besluiten om een wettelijke schuldsanering aan te vragen. Dit kan hij doen, eventueel in combinatie met een verzoek aan de rechtbank, om zo het aangeboden akkoord dwingend op te leggen aan de schuldeisers en alsnog een minnelijke regeling te kunnen starten.

Het wettelijke traject bestaat uit de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De WSNP is op 1 december 1998 ingevoerd. De WSNP kwam als alternatief voor de 100 jaar oude faillissementswet en heeft een lange voorgeschiedenis. De Raad voor Rechtsbijstand voert een aantal wettelijke taken uit in het kader van de WSNP. De uitvoering van deze taken vindt plaats onder de hoede van het Bureau WSNP. Het doel van de WSNP is om een natuurlijke persoon een kans te bieden om van een problematische financiële situatie af te komen, het minnelijke traject te bevorderen en het aantal vaak tot niets leidende faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen. De WSNP verplicht een schuldenaar eerst het minnelijke traject te doorlopen voordat een beroep mag worden gedaan op de WSNP.

De NVVK, de brancheorganisatie van het minnelijke schuldregelingstraject, stelt richtlijnen op voor schuldhulpverleners en sluit convenanten met schuldeisers. Schuldeisers kunnen voorwaarden stellen aan de schuldhulpverlening voor de acceptatie van een minnelijke schuldregeling. Denkbare voorwaarden zijn: het aangeboden voorstel moet afkomstig zijn van een schuldhulpverlener die lid is van de NVVK of een NEN 8048 certificaat heeft. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste schuldeisers voorwaarden stellen aan de schuldhulpverlening voor het accepteren van een minnelijke schuldregeling. Een belangrijke voorwaarde is dat het aangeboden voorstel redelijk is en afkomstig van een NVVK erkend lid.

De WSNP is sinds 1 januari 2008 gewijzigd. Deze wijziging had twee doelen. De eerste doelstelling is de toegang tot die regeling te beperken tot die schuldenaren die “er klaar voor zijn”. De tweede doelstelling is de verlichting van de werklast die de regeling met zich meebrengt voor de rechtelijke macht en de bewindvoerders. Om deze doelen te behalen zijn drie nieuwe dwangmiddelen ingevoerd waar van het dwangakkoord er één is. Tevens zijn de toelatingsgronden aangescherpt en nieuwe afwijzingsgronden toegevoegd. Het dwangakkoord is sinds de wijziging van 2008 terug te vinden in de faillissementswet onder artikel 287a. Een schuldenaar kan met het dwangakkoord de rechtbank verzoeken één of meer schuldeisers die weigert of weigeren te bevelen in te stemmen met deze schuldregeling die door de schuldenaar is aangeboden. In de memorie van toelichting staat dat het doel van het dwangakkoord het bewerkstelligen is van een succesvolle afronding van het minnelijke traject. Het oordeel of een schuldeiser een redelijk grond heeft om instemming met een minnelijke regeling te weigeren zal worden overgelaten aan de rechtbank.

Het dwangakkoord is in 2010 1.112 keer aangevraagd tegen 400 keer in 2008. Van deze aanvraag is 37% ingetrokken, hetgeen opvallend hoog is. Ondanks de toename van het aantal aanvragen tot een dwangakkoord, blijft het relatief gezien een klein percentage van het totaal aantal van 16.643 WSNP-verzoeken.

De wetgever geeft in de WSNP weinig criteria voor het dwangakkoord en laat het vooral over aan de rechtbank. In art.287a lid 5 Fw staat het criterium: de rechtbank wijst het verzoek toe indien de schuldeiser in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang dat hij heeft bij uitoefening van de bevoegdheid tot weigering en de belangen van de schuldenaar of van de overige schuldeisers die door die weigering worden geschaad. De wetgever geeft met deze bepaling de rechter een belangrijk richtsnoer en de vrijheid.

Door de jaren heen is jurisprudentie ontstaan over het dwangakkoord die opgevat kan worden als aanvullende criteria. Uit deze criteria blijkt dat naast de formele eisen aan het voorstel duidelijk moet zijn dat de schuldeisers in geval van een dwangakkoord een hogere, dan wel bij eenzelfde uitkering, een snellere aflossing krijgen dan in geval van een wettelijk traject te verwachten is. Naast de aanvullende criteria uit de jurisprudentie over het dwangakkoord zijn ook opmerkelijke verschillen tussen de rechtbanken geconstateerd. Bijvoorbeeld bij de samenhang tussen het dwangakkoord en het WSNP-verzoek tot de kostenveroordeling bij een dwangakkoord.

Voor het onderzoek is een enquête ontwikkeld. De enquête is uitgezet bij 90 schuldeisers. De geënquêteerden zijn onderverdeeld in vijf groepen. 30 schuldeisers hebben gereageerd waarvan 12 incassobureaus, 5 gerechtsdeurwaarders, 6 zorgverzekeraars, 3 energieleveranciers en 4 woningcorporaties. Uit de enquête blijkt dat 46,7% van de schuldeisers een te laag aangeboden akkoord een belangrijke reden vindt om niet akkoord te gaan met een schuldregeling. 66,7% van de schuldeisers geeft aan wel eens te hebben ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde. Een belangrijke reden hiervoor is het aantal weigerende schuldeisers of de hoogte van de vordering ten opzichte van de totaalschuld. 50% van de schuldeisers geeft daarom ook aan dat het voor hun instemming met het oorspronkelijke akkoord uitmaakt of zij de enige weigerende schuldeiser zijn en 46,7% geeft aan dat het uitmaakt wanneer er meer weigerende schuldeisers zijn.

Het antwoord op de onderzoeksvraag van de Raad voor de Rechtsbijstand, bureau WSNP: In hoeverre heeft het dwangakkoord een preventieve werking om een WSNP te voorkomen? is afhankelijk van een aantal verschillende factoren. Hoe kleiner de schuld en het aantal weigerende schuldeisers, des te groter is de preventieve werking. Met betrekking tot de preventieve werking ten opzichte van het voorkomen van een WSNP geeft 26,7% van de schuldeisers aan dat het dwangakkoord een goede werking heeft, 23,3% geeft aan dat het een matige werking heeft en 20% geeft aan dat het een slechte werking heeft.

Het doel van het dwangakkoord is het minnelijke traject succesvoller te maken. Schuldeisers zijn van mening dat dit voor de schuldenaar wel wordt bereikt, maar voor de schuldeisers vaak niet.

Hoofdstuk 1 Onderzoekverantwoording

Inleiding

Geldproblemen komen vaker voor dan wordt gedacht. Uit onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat twee miljoen huishoudens een betalingsachterstand hebben, dat is 27,8% van alle huishoudens in Nederland¹. Deze betalingsachterstand kan bestaan uit achterstallige rekeningen, krediet of leningen, afbetalingsregelingen, roodstanden of creditcardschulden. Achterstanden bij de belastingdienst komen het meest voor, gevolgd door ziektekostenverzekeringen, hypotheek en huur en elektriciteit, water of gas.

Schulden kunnen op verschillende manieren ontstaan. Een veel gebruikte indeling is die van De Greef (1992). Deze indeling betreft:

- Overlevingsschulden, er zijn te weinig inkomsten in verhouding tot de vaste lasten;
- Overbestedingschulden, er zijn voldoende inkomsten maar er wordt naar verhouding te veel uitgegeven;
- Aanpassingsschulden, er vindt een verandering in de levensomstandigheden plaats, vaak met als gevolg een plotselinge inkomensdaling. Deze daling zorgt voor schulden;
- Compensatieschulden, overbesteding, als gevolg van compensatiegedrag.²

Veel schulden en achterstanden worden zelfstandig opgelost. Lopen de schulden zo ver op dat de schuldenaar de schulden niet meer zelfstandig kan oplossen, dan is er sprake van problematische schulden. Er is sprake van problematische schulden als de schuldenaar:

- Langdurig niet aan zijn financiële verplichting kan voldoen;
- Meerdere betalingsachterstanden heeft;
- De betalingsachterstand van de huur, hypotheek, energie, zorgverzekering meer dan 2 maanden niet heeft betaald;
- Geen vermogen heeft om de schuld te kunnen betalen;
- Niet weet hoe hij zonder hulp aan betalingsverplichtingen kan voldoen of hoe leningen kan afbetalen.

Als er sprake is van problematische schulden dan kunnen schuldenaren zich melden bij de eigen gemeente om zich aan te melden voor schuldhulpverlening. Elke gemeente is verplicht schuldhulpverlening aan te bieden aan mensen met problematische schulden. Per 1 juli 2012 is de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening in werking getreden. Deze wet stelt de eis aan gemeenten om een vierjarig beleid op te stellen gericht op schuldhulpverlening binnen de gemeente. Deze wet valt onder de normale werking van de algemene wet bestuursrecht. Door deze werking zijn meer mogelijkheden tot bezwaar en beroep gecreëerd.

Het schuldhulpverlening kent grofweg twee verschillende trajecten: het minnelijke en het wettelijke traject.

Het minnelijke traject kan worden gezien als een voortraject dat wordt uitgevoerd door een schuldhulpverlener. Dit traject is op basis van vrijwillige medewerking van schuldenaar en schuldeiser of schuldeisers. In het minnelijke traject zal worden gezorgd dat een schuldenaar zijn vaste lasten weer gaat voldoen. Maakt een schuldenaar geen nieuwe schulden meer, dan stelt de schuldhulpverlener een overzicht op van de schuldeisers met het totaal aan schulden. Op basis van dat overzicht zal de schuldhulpverlener, samen met de schuldenaar, een afkoopvoorstel aanbieden aan alle schuldeisers. Het is noodzakelijk dat alle schuldeisers akkoord gaan met dit voorstel, alleen dan is er een minnelijk akkoord. Indien in het minnelijke traject geen overeenstemming wordt

¹ Monitor betalingsachterstanden 2011, p. 5.

² De Greef, M.H.G 1992

bereikt met de schuldeisers, kan de schuldenaar besluiten om een wettelijke schuldsanering aan te vragen, eventueel in combinatie met een verzoek aan de rechtbank het aangeboden akkoord dwingend op te leggen aan de schuldeisers: het dwangakkoord (art. 287a Fw). Wordt het dwangakkoord dwingend opgelegd dan zal het minnelijke traject alsnog worden gestart. Het wettelijke traject is gebaseerd op de WSNP. Dit traject moet worden gezien als het laatste middel om de schulden van een schuldenaar op te lossen. De WSNP is een wettelijk traject dat door de rechter wordt uitgesproken op verzoek van schuldenaar (art. 284 Fw) en wordt uitgevoerd door een WSNP-bewindvoerder en rechter-commissaris.

De WSNP is op 1 december 1998 ingevoerd. De WSNP kwam als alternatief voor de 100 jaar oude faillissementswet. Om het minnelijke traject meer kans van slagen te geven is de WSNP sinds januari 2008 gewijzigd³. De twee belangrijkste wijzigingen in deze herziening zijn: het dwangakkoord en de voorlopige voorziening / moratorium. Het dwangakkoord is het onderwerp van dit onderzoek. De voorlopige voorziening / moratorium (art. 287b Fw) is in dit kader niet relevant.

Dwangakkoord

De schuldenaar kan bij zijn verzoek tot toelating tot de WSNP een verzoek indienen om weigerende schuldeisers alsnog te dwingen om akkoord te gaan met het eerder gedane minnelijke voorstel (art. 287a Fw). Dit is het dwangakkoord. Het dwangakkoord is dus een middel om het minnelijke traject te starten en zo een wettelijk traject te voorkomen.

1.1 Vraagstelling

Het dwangakkoord is een dwangmiddel dat een schuldenaar heeft ten opzichte van zijn schuldeisers. Het dwangakkoord is sinds 2008 opgenomen in de faillissementswet onder artikel 287a. Het doel van het dwangakkoord is om het minnelijke traject te versterken en daarmee succesvoller te maken en zo het wettelijke traject te ontzien. Met het dwangakkoord hebben schuldenaren de mogelijkheid rechters te verzoeken de weigerende schuldeisers het aangeboden akkoord gedwongen op te leggen.

Veel schuldhelpverleners zijn ervan overtuigd dat het dwangakkoord naast zijn daadwerkelijke werking in het minnelijke schuldhelpverleningstraject ook een preventieve werking heeft ten opzichte van schuldeisers. Hier zijn echter geen cijfers over bekend. Het is dus de vraag of het dwangakkoord een preventieve werking heeft en zo ja, heeft dit het beoogde effect, namelijk de WSNP te ontzien?

De Raad voor Rechtsbijstand wil graag weten of het dwangakkoord het minnelijke traject ook versterkt. Gezien het aantal dwangakkoord wordt er nog niet op grote schaal gebruik van gemaakt. Om het gebruik van het dwangakkoord te stimuleren is het van belang om te weten of er op dit moment een preventieve werking uitgaat van het dwangakkoord. De raad voor de rechtsbijstand, bureau WSNP hoopt met dit onderzoek meer inzicht te krijgen in de preventieve werking. In opdracht van de Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP, zal worden onderzocht: in hoeverre het dwangakkoord een preventieve werking heeft om een WSNP te voorkomen.

Om de vraag van de opdrachtgever te beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd.

1. Hoe verhoudt de WSNP zich tot het minnelijke traject?
2. Welke voorwaarden stellen schuldeisers aan schuldhelpverleners?
3. Wat waren de overwegingen om het dwangakkoord in 2008 in te voeren?
4. Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van het dwangakkoord?
5. Wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord?

³ Mr. dr. M.Y. Nethe 2009, p. 17

6. Wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord?

1.2 Methoden van het onderzoek

De gebruikte onderzoeksmethoden zijn: bronnen/literatuuronderzoek, dossieronderzoek en een internet enquête.

Bronnen/literatuuronderzoek

Door het onderzoeken van jurisprudentie, wetsgeschiedenis van de WSNP, vakliteratuur en relevante artikelen is gekeken naar de werking van: de WSNP, het minnelijke traject en het dwangakkoord. De inhoudelijke en achtergrondinformatie die door deze methode zijn verkregen, hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de enquête en de beantwoording van de deelvragen één, hoe verhoudt de WSNP zich tot het minnelijke traject, drie, wat waren de overwegingen om het dwangakkoord in 2008 in te voeren?, vier, Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van het dwangakkoord en vijf, Wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord .

Voor een overzicht van de bronnen en literatuur wordt verwezen naar de literatuurlijst

Dossieronderzoek

Het dossieronderzoek is verricht om kwantitatieve gegevens te verzamelen. De Raad voor Rechtsbijstand heeft een grote hoeveelheid WSNP dossiers (+/- 500). Bureau WSNP heeft deze dossiers verzameld in het kader van een pilot 'toevoegingen' die per 1 januari 2011 is gestart en nog steeds loopt. Bijzonder aan deze dossiers is dat ze anders dan de normale dossiers de procedure omtrent een WSNP- verzoek en of een dwangakkoord nauwkeurig beschrijven. Voor het onderzoek en de evaluatie van het project zijn deze dossiers gedigitaliseerd in een Excel bestand. Voor het onderzoek zijn alle dossiers geselecteerd waar sprake van een dwangakkoord was. Deze dossiers zijn vervolgens systematisch gescand op grond van de volgende vragen:

- Wie zijn/is de weigerende schuldeisers?
- Wat zijn/is de reden voor weigering van het aangeboden minnelijk akkoord?
- Wat is de overweging van de rechtbank?
- Wordt het dwangakkoord toegekend?
- Wordt de WSNP toegekend?
- Overig, bijvoorbeeld intrekking weigering, opmerkelijke uitspraken ect..

De veronderstelling was dat het dossieronderzoek input zou leveren voor de deelvragen vijf, Wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord en zes, Wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord. Het resultaat uit het dossieronderzoek voor een goede beantwoording van vraag zes viel tegen. Het heeft echter wel opvallende tegenstrijdigheden uit de rechtelijke uitspraken aan het licht gebracht. Deze opvallende tegenstrijdigheden zijn uitgebreid beschreven in de paragrafen 6.3 en 6.4

Enquête

De internetenquête is naast de hoofdvraag vooral gericht op het beantwoorden van de deelvragen twee, Welke voorwaarden stellen schuldeisers aan schuldhelpverleners en zes, Wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord . De informatie van schuldeisers over hun keuzes met betrekking tot het dwangakkoord kan gevoelig zijn. Het kan immers voor de schuldeisers niet wenselijk zijn om toe te geven dat de 'dreiging' van een dwangakkoord bijdraagt aan een sneller akkoord over het voorstel uit het minnelijke traject. Met deze gevoeligheid is bij de formulering van de vragen en de keuze van de opzet rekening gehouden.

Voor de inhoudelijke ontwikkeling van de enquête heb ik gebruik gemaakt van eerder genoemde bronnen/literatuur- en dossieronderzoeken. De vragen zijn voor het uitzetten van de enquête beoordeeld door de stafmedewerkers van de Raad van Rechtsbijstand, bureau WSNP. De keuze voor een anonieme internetenquête is tot stand gekomen na overleg met de opdrachtgever. Op deze wijze kan -op een voor de respondenten laagdrempelige wijze- een grote populatie worden bevraagd. Na het bepalen van de doelgroepen heb ik de e-mailadressen van alle organisaties achterhaald. Om de kans op respons te vergroten heb ik alle organisaties telefonisch benaderd en gevraagd naar een e-mailadres van de persoon aan wie de enquête het beste gericht kan worden. Aangezien de enquête door de Raad voor Rechtsbijstand wordt verstuurd heeft de afdeling communicatie van het hoofdbureau alle communicatie met betrekking tot de enquête begeleid. Voor de controle op de validiteit en betrouwbaarheid, alsmede de dataverwerking is gebruik gemaakt van een extern gespecialiseerd bureau 'DiVa Digital Value ICT Solutions'. De oproep om de internetenquête in te vullen is verstuurd aan 90 organisaties. De enquête heeft in eerste instantie twee weken open gestaan. Na die twee weken waren er 11 enquêtes ingevuld. In overleg met de opdrachtgever en het bureau 'DiVa Digital Value ICT Solutions' is besloten tot een digitale en telefonische reminder. Dit heeft geleid tot nog 19 reacties waardoor uiteindelijk de respons 33,3% was. Een voldoende percentage volgens bureau 'DiVa Digital Value ICT Solutions' om tot betrouwbare uitspraken te komen.

Het ontwikkelen van een enquête vraagt om een zeer zorgvuldig proces. Eenvoudige vragen blijken bij het uittesten toch voor meerdere uitleggen vatbaar. Bij het formuleren van de vragen heb ik naast een eenduidige uitleg gelet op enkelvoudigheid. Dus geen twee vragen in één. En bij het aanbieden van antwoordmogelijkheden heb ik sociaalwenselijke antwoorden vermeden. Voor de inhoudelijke verantwoording van de enquêtevragen wordt verwezen naar paragraaf 7.1.

1.3 Centrale begrippen

De centrale begrippen in dit onderzoek zijn: het minnelijke schuldhelpverleningstraject, Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen, dwangakkoord en preventieve werking. Deze begrippen worden hieronder kort toegelicht.

Minnelijke schuldhelpverleningstraject

Het minnelijke schuldhelpverleningstraject is een schuldhelpverleningstraject voor schuldenaren en schuldeisers op vrijwillige basis. Dit traject wordt uitgevoerd door schuldhelpverleners en heeft een maximale duur van 36 maanden.

Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP)

De WSNP is een onderdeel van de faillissementswet. De WSNP is een wettelijk schuldhelpverleningstraject voor schuldenaren uitgevoerd door een bewindvoerder en heeft een maximale duur van 36 maanden.

Dwangakkoord

Als één of meerdere schuldeisers niet meewerken om via de minnelijke weg de schuldensituatie op te lossen en de daarvoor gedane voorstellen zijn redelijk, dan kan men deze weigering laten toetsen door de rechter. De rechter kan hierbij besluiten de schuldeiser via een dwangakkoord te dwingen om mee te werken aan het oplossen van de schulden.

Preventieve werking

De preventieve werking heeft betrekking op het voorkomen van een wettelijk traject.

1.4 Betrokken partijen

De betrokken partijen zijn: schuldeisers, schuldhelpverleners/bewindvoerders en de rechtbank. Deze betrokken partijen worden hieronder kort toegelicht.

Schuldeisers

De definitie van schuldeiser is: 'hij die krachtens een verbintenis een vorderingsrecht heeft op een schuldenaar'. In dit onderzoek worden schuldeisers geënuquêteerd gericht op hun mening over het dwangakkoord. Deze schuldeisers zijn opgedeeld in vijf groepen: woningcorporaties, zorgverzekeraars, incassobureaus, gerechtsdeurwaarders en energiemaatschappijen.

Schuldhelpverleners/bewindvoerders

De schuldhelpverleners/bewindvoerders staan schuldenaren bij die krachtens een verbintenis verplicht zijn om deze te voldoen.

Rechtbank

De rechtbank is een rechtsprekend orgaan dat kennis neemt over zaken in eerste aanleg.

1.5 Betrouwbaarheid en kwaliteit van het onderzoek

De enquête is een belangrijke methode om gegevens voor het onderzoek te verzamelen. Bij het ontwikkelen van de vragenlijst, het uitzetten van de enquête en het verwerken van de data zijn de opdrachtgever en andere stafmedewerkers van de Raad van Rechtsbijstand, de afdeling communicatie van het hoofdbureau en een extern bureau betrokken.

Gekozen wordt voor een enquête met vragen met voornamelijk voorgestructureerde antwoordmogelijkheden. Hierbij is het van belang dat de respondenten ermee uit de voeten kunnen. De antwoorden van de ondervraagden vormen de basis voor de dataset die in het onderzoek wordt gebruikt in de voornamelijk kwantitatieve analyse. In de enquête is het aantal open vragen tot een minimum beperkt omdat deze vragen niet in de kwantitatieve analyse kunnen worden meegenomen. Open vragen worden kwalitatief geanalyseerd. In de enquête is gekozen om de antwoordmogelijkheden bij de meeste vragen zo beperkt mogelijk te houden om duidelijke antwoorden te krijgen van de respondenten. Om een zo eerlijk mogelijk antwoord te krijgen is het een neutrale enquête, dit omdat het denkbaar is dat een uitkomst van een preventieve werking van het dwangakkoord niet wenselijk en misschien wel onwenselijk kan zijn voor een schuldeiser. Om de enquête goed te laten verlopen is de ontwikkelde vragenlijst eerst uitgetoetst. Met dit proefdraaien van de enquête zijn de laatste fouten er uitgehaald, slechtlopende zinnen verbeterd en de structuur iets aangepast⁴. De door de respondenten elektronisch verzonden gegevens zijn direct en anoniem in een database geplaatst. De belangrijke punten van het onderzoek zijn de validiteit, de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de enquête⁵.

Validiteit

Validiteit heeft betrekking op de vraag of de enquête meet wat het moet meten, namelijk elementen met betrekking tot de preventieve werking van het dwangakkoord. Eerder is reeds aandacht gevestigd op de gevoeligheid van de materie. De verschillende in- en externe deskundigen die zijn betrokken bij de ontwikkeling, dataverzameling, -verwerking en -interpretatie zijn hier extra alert op geweest.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid heeft betrekking op de eenduidige uitleg van de vragen door de invullers. Interpreteert iedereen de vragen op de wijze zoals ze zijn bedoeld? Dit punt is gecontroleerd door het externe bureau dat de Raad voor Rechtsbijstand heeft ingehuurd.

Kwaliteit

Het moet een goede enquête zijn. De volgende criteria zijn hierbij gehanteerd: neutraliteit in verband

⁴ Nel Verhoef 2010, p. 185.

⁵ Nel Verhoef 2010, p. 146.

met de mogelijke gevoeligheid van het onderwerp, bruikbaarheid, leesbaarheid, volledigheid en beknopt.

1.6 Opbouw onderzoeksrapport

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn in het onderzoek de zes deelvragen gesteld. Elke deelvraag komt terug in een hoofdstuk. Het onderzoeksrapport heeft in totaal acht hoofdstukken. Na dit hoofdstuk over de onderzoeksvraag volgen de hoofdstukken die één voor één ingaan op de deelvragen. In hoofdstuk acht worden de resultaten gebundeld en voorzien van een conclusie. Elk hoofdstuk begint met een korte inleiding waarin het doel van het hoofdstuk staat beschreven en eindigt met een samenvatting waar de belangrijkste resultaten worden weergegeven en antwoord wordt gegeven op de deelvraag.

Hoofdstuk 2 Hoe verhoudt de WSNP zich tot het minnelijke traject?

Inleiding

Hoofdstuk 2 richt zich op de deelvraag: Hoe verhoudt de WSNP zich tot het minnelijke traject? In dit hoofdstuk worden beide trajecten, het minnelijke traject en de WSNP, uitgebreid besproken. Gekeken wordt naar de verschillende spelers in beide trajecten, de cijfers en de ontstaansgeschiedenis. Aan het einde van dit hoofdstuk komt de samenhang van het minnelijke en wettelijke traject aan bod, gevolgd door een samenvatting met de belangrijkste resultaten en een antwoord op de deelvraag.

2.1 Minnelijke traject

Het minnelijke traject vindt plaats bij de gemeente of een uitvoerende organisatie die door de gemeente is gemandateerd en wordt meestal uitgevoerd door een schuldhulpverlener.

De schuldhulpverlener zal samen met de schuldenaar eerst zorgen dat een schuldenaar geen nieuwe schulden meer maakt, dit is het stabilisatietraject. Na het stabilisatietraject zal een schuldregeling worden gestart om een oplossing te vinden voor de problematische schulden van de schuldenaar⁶.

De schuldregeling is op basis van vrijwillige medewerking van schuldenaar en schuldeisers. De schuldhulpverlener zal namens de schuldenaar de schuldeisers benaderen. De schuldregeling kan bestaan uit een schuldbemiddeling of een saneringskrediet.

Bij een schuldbemiddeling biedt de schuldhulpverlener iedere schuldeiser een betaling per maand aan, op basis van afloscapaciteit van de schuldenaar. De maximale termijn is 36 maanden, dit komt overeen met het wettelijke traject. In sommige gevallen wordt op basis van een saneringskrediet een aanbod gedaan aan de schuldeisers. Een (krediet)bank verstrekt de schuldenaar in dit geval een bepaald bedrag. Dit bedrag is berekend op basis van de aflossingscapaciteit van de schuldenaar in de volgende 36 maanden. De berekening van de aflossingscapaciteit wordt het vrij te laten bedrag (VTLB) genoemd. Het VTLB is een berekening van de persoonlijke situatie van de schuldenaar. Dit bedrag is voldoende om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau. Het inkomen boven het VTLB is het bedrag aan aflossing⁷. Van dit bedrag wordt een aanbieding gedaan richting schuldeisers. Voordeel voor de schuldeisers bij een saneringskrediet is dat zij (een deel van) hun vordering in één keer uitbetaald krijgen. De schuldenaar lost de lening af aan de (krediet)bank.

Voor beide manieren geldt dat alle schuldeisers akkoord moeten zijn met hetgeen zij aangeboden hebben gekregen, alleen dan is er een minnelijke overeenkomst. Deze overeenkomst zal gebaseerd zijn op de gedragscode schuldregeling van de NVVK en tracht een oplossing te zijn voor de problematische schuldensituatie van de schuldenaar. De restvordering die overblijft bij een overeenkomst na de 36 maanden zal door bijna alle schuldeisers worden kwijtgescholden.

Indien in het minnelijke traject geen overeenstemming wordt bereikt met de schuldeisers, kan de schuldenaar besluiten om een wettelijke schuldsanering aan te vragen, eventueel in combinatie met een verzoek aan de rechtbank het aangeboden akkoord dwingend op te leggen aan de schuldeisers. De schuldenaar dient daartoe een verzoek in dat is vastgelegd in art. 284 Fw bij de rechtbank in het arrondissement waar hij woont, eventueel in combinatie met een verzoek gebaseerd op art. 287a Fw (het dwangakkoord). Een dergelijke aanvraag moet vergezeld gaan van een verklaring artikel 285 Fw.

⁶ PLANgroep 2010 p. 2.

⁷ NVVK 2012

van de gemeente dat een buitengerechtelijke (is minnelijke) schuldsanering niet mogelijk is, evenals van een overzicht van de financiële situatie van de schuldenaar⁸.

2.1.1 NVVK

De NVVK staat oorspronkelijk voor Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. De NVVK is de brancheorganisatie op het gebied van schuldhulpverlening en sociaal bankieren in het minnelijke schuldhulpverleningstraject. De NVVK is opgericht in 1932 en houdt zich bezig met: advies en informatie, budgetbeheer, stabilisatie, saneringskrediet, schuldbemiddeling, herfinanciering en betalingsregeling.⁹

Bij de NVVK zijn ruim 90 organisaties aangesloten. Dit zijn publieke instellingen en private ondernemingen die samen in meer dan 400 van de 418 gemeenten diensten aanbieden. De leden zijn vooral financiële dienstverleners zoals gemeenten, schuldhulpverleningsbureaus en kredietbanken.

Het doel van de NVVK is mensen te ondersteunen om weer actief deel te nemen aan het maatschappelijke leven, zodanig dat schulden voorkómen of opgelost kunnen worden. Dit doet de NVVK door op te treden als bemiddelaar tussen schuldenaren en schuldeisers. Door het aanbieden van integrale schuldhulpverlening aan hun leden kunnen alle problemen van de schuldenaar worden aangepakt om zo tot een duurzame oplossing te komen voor de schuldenproblematiek. Het beheersen en oplossen van schulden is immers in het belang van alle betrokkenen: de mensen met schulden, de schuldeisers en de samenleving als geheel. Verder maakt de NVVK afspraken door leden en partners bij elkaar te brengen om zodoende efficiëntere en effectievere dienstverlening te bieden, bijvoorbeeld door het afsluiten van convenanten.

Gedragscode Schuldregeling NVVK

In de Gedragscode Schuldregeling van de NVVK zijn de algemene uitgangspunten van de schuldregeling opgenomen. Deze Gedragscode bestaat sinds 1979 en wordt breed geaccepteerd als basis voor schuldregeling in Nederland. De Gedragscode Schuldregeling is per 1 januari 2000 op veel punten gewijzigd. De Gedragscode Schuldregeling 2000 is tot stand gekomen in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), de Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland (VFN) en de Nederlandse Thuiswinkel Organisatie (NTO). Hierbij is gestreefd naar een naadloze aansluiting op de WSNP die op 1 december 1998 van kracht werd, alsmede naar een eenduidige formulering van een aantal kernbegrippen van de Gedragscode. Bij het zoeken naar de aansluiting met de WSNP is altijd het uitgangspunt geweest, dat een minnelijke schuldregeling op basis van de Gedragscode zowel voor de schuldenaar als zijn schuldeisers aantrekkelijker moet zijn dan de wettelijke schuldsaneringsregeling. Met de eenduidige formulering is ook gestreefd naar een uniforme interpretatie van de Gedragscode en daarmee een verbetering van de medewerking van de schuldeisers. In 2004 is de Gedragscode opnieuw gewijzigd, met name ten aanzien van het werkproces. Het belangrijkste uitgangspunt van de Gedragscode Schuldregeling is niet veranderd: een schuldenaar die zich gedurende een periode van maximaal 36 maanden volledig heeft ingezet om zijn schulden te betalen, heeft het recht op een nieuwe financiële start (schone lei). Van de schuldenaar wordt wel verwacht, dat hij zich gedurende deze drie jaar werkelijk tot het uiterste inspant om zijn schulden te voldoen.

⁸ Raad voor Rechtsbijstand 2012

⁹ NVVK 2012

De schuldregelende instelling moet op deze inspanningen toezien. De aflossingscapaciteit van de schuldenaar wordt volgens strikte en objectieve normen bepaald. In het minnelijke traject volgt de NVVK de methodiek van de Vereniging van Rechters-commissarissen in Faillissement (ReCoFa). Deze methodiek wordt gehanteerd in de wettelijke schuldsaneringsregeling en staat ook wel bekend als het vrij te laten bedrag (VTLB). Bij een schuldbemiddeling vindt zelfs periodieke controle plaats, waarbij de schuldregelende instelling controleert of de schuldenaar zijn aflossingscapaciteit in de afgelopen periode wel volledig heeft ingebracht.¹⁰

Een belangrijke wijziging in de Gedragscode sinds 1 januari 2004 is de invoering van het 120-dagenmodel. Het 120-dagenmodel is een werkmethode voor de schuldregeling. Dit model houdt in dat vanaf het moment dat besloten wordt om een schuldregeling op te zetten er een maximale periode van 120 dagen gaat lopen waarin uiteindelijk een schuldregeling tot stand moet worden gebracht. De bedoeling van dit model is om de doorstroomtijden van dossiers te verhogen en mede hierdoor de veelal bestaande wachtlijsten te kunnen beperken en in te kunnen lopen¹¹.

Artikel 4.3 van de Gedragscode Schuldregeling vult aan dat er een gelijke behandeling van schuldeisers moet zijn en artikel 11.1 verklaart dat de Gedragscode Schuldregeling bindend is voor alle NVVK leden.

2.1.2 Convenanten in het minnelijke traject

Een goede samenwerking met schuldeisers vindt de NVVK belangrijk. De NVVK is daarom ook voortdurend bezig om de samenwerking tussen schuldeisers en schuldhulpverleners te verbeteren. Één van de manieren om de samenwerking te versterken is het maken van afspraken, oftewel convenanten. Sinds 2006 is de NVVK begonnen met het afsluiten van convenanten.

Door het afsluiten van convenanten zal meer duidelijkheid ontstaan en verwachtingen van schuldeisers en schuldhulpverleners zullen op elkaar worden afgestemd. Alle convenanten hebben hetzelfde doel: de samenwerking tussen schuldeiser en schuldhulpverlener te verbeteren en het aantal wanbetalers terug te dringen. Door deze afstemming van verwachtingen zal het begrip voor elkaars werkwijze en positie verbeteren. De afspraken in het convenant zijn gebaseerd op de Gedragscode Schuldregeling en de werkwijze van de schuldeiser. Het streven in een convenant is dat de gehele vordering wordt terugbetaald, lukt dit niet dan zal er worden gevraagd om een gedeeltelijke kwijtschelding van de vordering¹².

Met de volgende schuldeisers is een convenant afgesloten:

- UWV/SVB – NVVK, in dit convenant is afgesproken dat de UWV en SVB meewerken aan de minnelijke schuldsaneringsregeling, mits de wet dit toelaat. Het UWV en de SVB werken ook mee aan een stabilisatiefase op voorwaarden dat andere schuldeisers dit ook doen en hun beslag laten vallen;
- CJIB - NVVK, door dit convenant is het mogelijk om een minnelijke schuldregeling te starten waarbij de CJIB boetes onderdeel uitmaken van het schuldenpakket. Dit is alleen mogelijk met de lichtere CJIB boetes. Zwaardere boetes zijn niet saneerbaar en zullen eerst voldaan

¹⁰ Gedragscode schuldregeling 2000 p. 4.

¹¹ PLANgroep 2010 p. 2.

¹² NVVK Convenanten 2012

moeten worden voordat de schuldregeling kan worden gestart. Alle CJIB boetes moeten altijd helemaal worden terugbetaald, kwijtschelding is niet aan de orde;

- UPC – NVVK, de NVVK heeft een bijzonder convenant afgesloten met UPC. UPC is namelijk bereid om het afgesloten pakket van de schuldenaar te verkleinen als het huidige pakket niet in het budget past;
- Energie-Nederland - NVVK, met Energie-Nederland is een koepelconvenant afgesloten. Bijna alle energiemaatschappijen zijn aangesloten bij Energie-Nederland en worden geacht zich te houden aan het convenant. Het convenant is een verdere uitwerking van de ministeriële regeling afsluitbeleid kleinverbruikers van elektriciteit en gas en houdt in dat de levering van energie wordt doorgezet dan wel opnieuw wordt gestart als een schuldenaar zich heeft aangemeld bij de schuldhulpverlening. Onder voorwaarde dat de schuldenaar zijn reguliere betalingen voor de energie hervat;
- Evides en Vitens – NVVK, dit convenant heeft dezelfde strekking als dat met Energie-Nederland. Het bevat aanvullende afspraken over het hervatten van de levering van water;
- Zorgverzekeraars Nederland - NVVK, dit convenant gaat over de zorgverzekering. Als een schuldenaar een premieachterstand heeft van een half jaar bij een zorgverzekeraar, dan wordt een schuldenaar aangemeld bij het College van Zorgverzekeraars (CVZ). Het CVZ neemt de premie-inning dan over van de zorgverzekeraar en int de premie samen met een boete bij de schuldenaar. Deze inning kan worden opgeschort door middel van een stabilisatieovereenkomst. De schuldhulpverlener stuurt de stabilisatieovereenkomst op naar de zorgverzekeraar en deze zal de CVZ-inning voor acht maanden opschorten, op voorwaarde dat de schuldenaar zijn premiebetaling binnen zes weken hervat. Binnen deze acht maanden is het de bedoeling om een minnelijke schuldregeling te starten.
- Ziggo- NVVK, dit convenant is vergelijkbaar als dat met UPC. Ziggo is bereid een schuldenaar een basispakket aan te bieden voor telefonie, internet en televisie indien dit noodzakelijk is;
- De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) -Leger des Heils, het convenant tussen deze twee organisaties heeft het Pakket Primaire betaaldiensten. Elke Nederlander met schulden heeft op basis van dit convenant recht op een basisbankrekening.

2.1.3 Cijfers over het minnelijke traject

In 2010 hebben 78.986 huishoudens bij een NVVK lid aangeklopt voor hulp bij een financieel probleem. Dit is een toename van 48% ten opzichte van 2009. Deze flinke stijging is te verklaren uit een aantal factoren. Een belangrijke oorzaak is de nasleep van de economische crisis. Een substantieel deel van de Nederlandse bevolking heeft een te kleine buffer om een financiële tegenvaller op te vangen. Het verlies van werk, terugval uit de WW naar de bijstand of een onverkoopbaar huis leiden dan al snel tot (serieuze) financiële problemen.

Hieronder staat een tabel met het aantal aanmeldingen en doorverwijzingen naar de WSNP ten opzichte van het totaal aantal aanvragen bij een NVVK lid¹³:

	2010	2009	2008	2007
Aantal aanvragen	78.986	53.250	44.100	47.500

¹³ Jaarverslag NVVK 2010 p. 19.

bij NVVK lid				
Percentage doorverwijzingen naar WSNP	23%	11%	19%	23%

Tabel 2.1 aantal aanvragen

Na een periode waarin zowel het gemiddelde schuldbedrag als het gemiddelde aantal schuldeisers jaarlijks steeg, lijkt inmiddels een periode van enige stabiliteit te zijn aangebroken (op basis van gegevens 2010). Het gemiddelde schuldbedrag schommelt al een jaar of vier rond de €30.742¹⁴. Zie tabel 2.2.

	2010	2009	2008	2007
Gemiddeld schuldbedrag	30.742	33.700	29.900	30.100
Gemiddeld aantal schuldeisers	16	17	15	13

Tabel 2.2 gemiddelde schuldbedrag

Van alle gestarte schuldregelingen is in 2012 in 38% van de gevallen een minnelijk akkoord bereikt. Hiermee zet de opwaartse tendens verder door. In 2007 bedroeg het slagingspercentage nog 22%. Zie tabel 2.3 voor het slagingspercentage minnelijke akkoord¹⁵:

2010	38%
2009	31%
2008	34%
2007	22%

Tabel 2.3 slagingspercentage minnelijke akkoord

Opvallend is de blijvende verhoging van het slagingspercentage sinds 2008. Dit heeft twee oorzaken: de herziening van de WSNP die in 2008 in werking is getreden en de aangepaste werkwijze van de NVVK. Van de opgestarte minnelijke trajecten slaagt volgens de cijfers van de NVVK 70%. Dat wil zeggen dat de schuldenaren na drie jaar daadwerkelijk schuldenvrij zijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat de NVVK de schuldsaneringen die naar de WSNP worden doorverwezen meetelt in dit slagingspercentage, terwijl dit feitelijk niet het minnelijke traject betreft.

¹⁴ Jaarverslag NVVK 2010 p. 20.

¹⁵ Jaarverslag NVVK 2010 p. 23.

2.2 Wettelijk traject: Wet schuldsanering natuurlijke personen

De WSNP is in tegenstelling tot het minnelijk traject een wettelijk traject dat uitgesproken wordt door een rechtbank. Dit traject moet worden gezien als een allerlaatste kans voor een schuldenaar om zijn schuldenproblematiek op te lossen. Op verzoek van een schuldenaar kan op basis van art. 284 Fw met de bijbehorende verklaring art. 285 Fw, de rechtbank via een vonnis beslissen een wettelijke sanering uit te spreken, eventueel met een dwangakkoord (art. 287a Fw) op verzoek van een schuldenaar.

Voor de uitvoering van de sanering wijst de rechtbank een bewindvoerder en een rechter-commissaris aan. Een bewindvoerder kan werkzaam zijn bij een particuliere bewindvoerderorganisatie, bij een gemeentelijke kredietbank en of stadsbank of bij een advocatenkantoor. De WSNP-bewindvoerder is anders dan een beschermingsbewindvoerder. Een beschermingsbewindvoerder gaat uitsluitend over het geld, terwijl een WSNP-bewindvoerder over het WSNP-traject gaat. Wordt een schuldenaar toegelaten tot de WSNP dan zal dit worden gepubliceerd in de staatcourant. Schuldeisers die niet voorkomen in de schuldenlijst kunnen zich naar aanleiding van deze publicatie melden bij de bewindvoerder om meegenomen te worden in de saneringsregeling. Al deze schuldsaneringsbeslissingen worden opgenomen in het Centraal Insolventieregister, dit is een internetregister. De rechtbank stelt in een verificatievergadering de ingediende vorderingen vast. De verificatievergadering is vaak pas in de laatste fase van de WSNP om schuldeisers ruimschoots de gelegenheid te geven om een vordering in te dienen. Als er geen bijzonderheden zijn kan de verificatievergadering pro forma plaatsvinden.

Regelmatig informeert de bewindvoerder de rechter-commissaris over de boedel en de voortgang van de sanering door middel van een voortgangsverslag.

Komen de schuldenaar en schuldeisers tussentijds tot een akkoord en wordt dit akkoord door de rechtbank vastgesteld dan eindigt de schuldsaneringsregeling.

Na 3 jaar stelt de bewindvoerder voor de rechtbank een eindverslag op over de wijze waarop het traject is verlopen. Heeft de schuldenaar zich volledig ingespannen en zich aan alle verplichtingen gehouden dan krijgt de schuldenaar van de rechtbank een zogenoemde schone lei. Een schone lei is wat anders dan de kwijtschelding van het minnelijk traject. Bij een schone lei worden de restschulden omgezet in een natuurlijke verbintenis. Bij een natuurlijke verbintenis zijn de schulden er nog wel, maar niet meer opeisbaar voor een schuldeiser. Bij een kwijtschelding bestaat de schuld niet meer. In de praktijk zal een schuldeiser dus weinig verschil merken maar in theorie is er wel degelijk een verschil.

Ook de beëindiging van het WSNP-traject wordt door de rechtbank gepubliceerd. Deze publicatie is weer terug te vinden in het Centraal Insolventieregister (internetregister).

Verplichtingen tijdens de WSNP

Tijdens de schuldsanering gelden voor de schuldenaar onder meer de volgende verplichtingen voor het krijgen van een schone lei na drie jaar:

- De schuldenaar heeft een informatieplicht ten opzichte van de bewindvoerder. De schuldenaar is verplicht de bewindvoerder alle informatie te verschaffen waar naar de

bewindvoerder vraagt. Ook moet de schuldenaar zelf inlichting geven waarvan de schuldenaar vermoedt dat dit van belang is voor de schuldregeling;

- Tijdens de schuldsanering heeft de schuldenaar een inspanningsverplichting (arbeidsplicht en sollicitatieplicht). De schuldenaar moet zich inspannen om zo veel mogelijk geld te verdienen voor de schuldeisers. Zit een schuldenaar samen met zijn of haar partner in de schuldsanering dan geldt deze plicht voor beide echtgenoten of partners. De arbeidsplicht betekent dat de schuldenaar fulltime beschikbaar moet zijn voor de arbeidsmarkt. De schuldenaar mag geen fulltime opleiding volgen en ook voor het volgen van een parttime opleiding heeft de schuldenaar toestemming van de bewindvoerder en rechter-commissaris nodig. Heeft de schuldenaar geen betaald werk dan moet hij wekelijks schriftelijk solliciteren en ingeschreven staan bij UWV werkbedrijf.
- Bezittingen mogen tijdens de schuldsanering niet door de schuldenaar worden verkocht of weggeven. Ook mogen geen grote geldbedragen van de bankrekening worden gehaald zonder toestemming van de bewindvoerder. Bezittingen kunnen wel verkocht worden door de bewindvoerder, als het bovenmatige boedel betreft.
- Tijdens de schuldsanering mogen oude schulden niet worden afbetaald, deze vallen onder de werking van de schone lei en de schuldeisers moeten een vordering indienen. De vaste lasten dienen op tijd betaald te worden. Het maken van nieuwe schulden is niet toegestaan. Ontstaat er toch een nieuwe schuld dan kan de schuldenaar uit de WSNP worden gezet.
- De schuldenaar zal in het begin van de schuldsanering een postblokkade krijgen van ten minsten dertien maanden. Dit betekent dat de post eerst naar de bewindvoerder wordt gestuurd. Na controle stuurt de bewindvoerder de post door naar de schuldenaar.

2.2.1 Raad voor Rechtsbijstand, Bureau WSNP

De Raad voor Rechtsbijstand voert een aantal wettelijke taken uit in het kader van de WSNP. De uitvoering van deze taken vindt plaats onder de hoede van het bureau WSNP.

In het kader van de WSNP worden de volgende taken uitgevoerd:

- Selectie van bewindvoerderorganisaties;
- Beheer van het register bewindvoerders;
- Betaling van de bewindvoerderssubsidies;
- Inzet van ondersteuningssubsidies;
- Verstrekking van informatie en voorlichting over de WSNP;
- Onderzoek doen naar de werking en effecten van de WSNP.

Alle bewindvoerders die door de rechtbank worden benoemd in een schuldsaneringzaak worden opgenomen in het register bewindvoerders. Bewindvoerders kunnen worden onderverdeeld in twee groepen: advocaten en niet-advocaten.

2.2.2 Toelatingscriteria WSNP

In art. 284 lid 1 Fw staat dat ieder natuurlijk persoon die zijn schulden niet meer kan betalen of al gestopt is met betalen een verzoek kan doen tot toelating tot de WSNP. In art. 288 Fw staan criteria voor toelating en afwijzing. Lid 1 van dit artikel geeft de toelatingscriteria en lid 2 geeft de afwijzingscriteria.

Een verzoek kan worden toegewezen als:

- a. de schuldenaar niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden;
- b. de schuldenaar ten aanzien van het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden in de vijf jaar voorafgaand aan de dag waarop het verzoekschrift is ingediend, te goeder trouw is geweest, dit betekent dat de schulden niet opzettelijk mogen zijn ontstaan;
- c. de schuldenaar de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven.

Voldoet de schuldenaar aan deze gronden, dan zal de schuldenaar worden toegelaten tot de WSNP mits er geen reden is tot afwijzing. De WSNP kent de volgende afwijsgronden:

- a. indien de schuldsaneringsregeling reeds op de schuldenaar van toepassing is;
- b. indien de poging tot een buitengerechtelijke schuldregeling niet is uitgevoerd door een persoon of instelling als bedoeld in artikel 48, eerste lid, van de Wet op het consumentenkrediet;
- c. indien de schuldenaar schulden heeft welke voortvloeien uit een onherroepelijke veroordeling als bedoeld in artikel 358, vierde lid, ter zake van een of meer misdrijven, welke veroordeling onherroepelijk is geworden binnen vijf jaar vóór de dag van het verzoekschrift, tenzij de rechter aanleiding ziet een langere termijn in acht te nemen; of
- d. indien minder dan tien jaar voorafgaande aan de dag waarop het verzoekschrift is ingediend, ten aanzien van de schuldenaar de schuldsaneringsregeling van toepassing is geweest, tenzij deze toepassing is beëindigd op grond van artikel 350, derde lid, onder a of b of op grond van artikel 350, derde lid, onder d, om redenen die de schuldenaar niet waren toe te rekenen.

Afwijkend van de toewijzingsgronden onder b en afwijzingsgronden onder c kan een schuldenaar toch worden toegelaten tot de WSNP. Indien het voldoende aannemelijk is dat de schuldenaar de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, onder controle heeft gekregen. Dit kan bijvoorbeeld een verslaving zijn die nu onder controle is. De schuldenaar zou dan in de meeste gevallen een verklaring moeten overhandigen van de begeleidende instelling die bevestigt dat de verslaving onder controle is. Een wettelijk schuldregeling kan niet worden geweigerd uitsluitend op grond van onvoldoende uitzicht op betaling.

2.2.3 Geschiedenis WSNP

De WSNP is op 1 december 1998 ingevoerd. De WSNP kwam als alternatief voor de 100 jaar oude faillissementswet. Om het minnelijke traject vaker met succes af te ronden is de WSNP sinds januari 2008 gewijzigd¹⁶. De huidige Faillissementswet kent drie titels I Faillissement, II Surseance van betaling en de in 1998 ingevoerde titel III Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen.

Aanleiding tot de WSNP

In het burgerlijk wetboek is het financieel onvermogen geen grond om een verplichting niet na te komen. Zelfs niet als de schuld buiten de schuld van de schuldenaar is ontstaan of onvoorzienbaar was.

Een schuldeiser kan op grond van art. 3:276 BW zijn vordering verhalen op de goederen en het inkomen van een schuldenaar. Deze rechtsvordering verjaart na 20 jaar (art. 3:306 BW). De verjaring is te verlengen door de vordering te stuiten (art. 3:316 BW). In de praktijk komt het er op neer dat een schuldenaar levenslang aan zijn schuld vast kan zitten. Deze situatie is de aanleiding voor de

¹⁶ Mr. Dr. M. Y. Nethe 2009 p. 17.

invoering van de WSNP geweest. Voor de invoering van de WSNP was dit een veelvuldig in de politiek besproken onderdeel uit de faillissementswet. De ontwerper van de faillissementswet, Molengraaff, had hier geen rekening mee gehouden. In de jaren voor de invoering van de WSNP zijn dan ook diverse voorstellen gedaan om die levenslange aansprakelijkheid onder bepaalde voorwaarde op te heffen. Deze voorstellen hebben tot aan de WSNP niet tot wetswijzigingen of wetgeving geleid.

Eerder voorstellen om het probleem van de levenslange aansprakelijkheid aan te pakken zijn:

- Dalhuisen (1968) stelde voor een schone lei door de rechter te laten uitspreken;
- Vreeswijk (1973) stelde voor om het dwangakkoord te verruimen zodat deze vaker kon worden toegepast;
- Huls (1981), pleitte ervoor om de gedragscode van de NVVK een wettelijk status te geven;
- Dommerholt (1982), stelde voor om na een faillissement de restant schulden kwijt te schelden;
- Huls (1986), wilde een wet ontwerpen gebaseerd op de Amerikaanse Bankruptcy Reform Act uit 1978. Op basis van deze wet kunnen Amerikanen na een schuldregeling een schone lei krijgen. Huls stelde voor om een vergelijkbare regeling voor natuurlijke personen te introduceren. Het rapport waarin hij deze mogelijkheid bespreekt, zou een belangrijke rol spelen in de voorbereiding van de WSNP.

Totstandkoming van de WSNP

Tijdens de voorbereiding van de Wet beslag loon, sociale uitkeringen en andere periodieke betalingen¹⁷ (Wbleu) in 1986 ontstond de aanleiding tot de WSNP. Het wetsvoorstel Wbleu had tot doel de ongelijkheden weg te nemen tussen de vatbaarheid van beslag op inkomen uit loon en inkomen uit een uitkering. Voor dat de Wbleu van kracht werd, was het niet mogelijk beslag te leggen op inkomen uit een uitkering. De Wbleu is ingevoerd om aan deze ongelijkheid een eind te maken. De Wbleu maakte een einde aan de ongelijkheid maar ging recht in tegen het beleid van het ministerie van Economische Zaken om tot een schuldenbeleid te komen (Huls, 1992). Het ministerie van Economische Zaken zocht naar een oplossing voor schuldenaren die zonder nieuwe wetgeving in de praktijk levenslang vast zaten aan hun schulden positie, terwijl de Wbleu hun positie juist verslechterde. Kort voor de behandeling in de Tweede Kamer van de Wbleu installeerde de minister van Justitie de commissie Mijnsen. De commissie deed onderzoek naar de mogelijkheden om de faillissementswet te wijzigen. Naast het onderzoek over de mogelijkheden om de faillissementswet te wijzigen, adviseerde de commissie de minister ook over gerelateerde onderwerpen. De commissie kreeg deze ruimte van de minister om de staatssecretaris van Zeil de mogelijkheid te bieden om het schuldenbeleid verder te kunnen ontwikkelen. Tijdens de behandeling van de Wbleu in de Tweede Kamer stelde de oppositie veel kritische vragen en geprobeerde ze behandeling van de Wbleu te verplaatsen na het onderzoek van de commissie Mijnsen. De minister gaf echter aan niet te willen wachten met de behandeling van de Wbleu op de commissie Mijnsen. Kamerlid Biesheuvel van het CDA was het hier niet mee eens en diende een motie in. In de motie overwoog hij 'dat het wenselijk is dat de schuldenlast van privépersonen, niet ondernemer zijnde, na verloop van tijd beëindigd wordt' en de regering verzoekt 'de mogelijkheden daartoe te onderzoeken en de Kamer van de bevindingen op de hoogte te stellen'¹⁸. Met algemene stemmen werd de motie aangenomen. Door

¹⁷ Kamerstukken II, 1982/83, 17 789

¹⁸ Kamerstukken II 1988/89, 17 897, nr. 25, p. 6040

de motie is er een politieke uitspraak gedaan dat er gezocht moet worden naar een oplossing voor huishoudens met een levenslange schuldenlast. Niet lang na de behandeling van de Wbleu presenteerde de commissie Mijnsen de resultaten van haar onderzoek. Op het onderzoeksrapport was veel kritiek op hoofdstuk zeven na. Hoofdstuk zeven beschreef de mogelijkheden voor een wettelijke schuldsaneringsregeling. Het belangrijkste uitgangspunt bij een wettelijk schuldsanering was een schone lei bieden aan de schuldenaar na verloop van een bepaalde termijn. Het onderzoeksrapport had veel overeenkomsten met het wetsvoorstel Huls uit 1986, waarin van Huls een wet wilde ontwerpen gebaseerd op de Amerikaanse Bankruptcy Reform Act uit 1978. Op basis van dit rapport is de minister van Justitie de WSNP gaan voorbereiden. In 1991 gaf de Sociaal Economische Raad (SER) een positief oordeel over het wetsontwerp¹⁹.

Het wetsvoorstel WSNP

Op 28 december 1992 werd het wetsvoorstel WSNP door de staatssecretaris van Justitie Kosto ingediend bij de Tweede Kamer²⁰. Omdat er een positief politiek, juridisch en maatschappelijk oordeel was gegeven (motie Biesheuvel, commissie Mijnsen en SER) was de verwachting dat de WSNP snel zou worden aangenomen. Het duurde echter nog zeven jaar voordat de wet in werking zou treden. De behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer ging snel. Op een paar punten werd het wetsvoorstel aangepast. In de Eerste Kamer liep de behandeling niet zo snel. Vertraging ontstond door een artikel van advocaat van Hees dat in 1996 in het Nederlandse Juristenblad werd gepubliceerd. Volgens van Hees zou de WSNP te duur en te ingewikkeld zijn en een te grote belasting zijn voor de rechtbanken. Door dit artikel kwamen er veel vragen in de Eerste Kamer naar boven waardoor het wetsvoorstel vastliep. De voorzitter van de Isolad, een specialisten vereniging van insolventieadvocaten, richtten de commissie Schone Lei op die de vragen van de kamer moest beantwoorden om de twijfel weg te nemen. De commissie bestond uit rechters, insolventieadvocaten, van Huls en de voorzitter van de NVVK. De commissie stelde voor om in het wettelijke schuldsaneringstraject het mogelijk te maken om de regeling al na één jaar te beëindigen als het duidelijk is dat de schuldenaar niet voldoende middelen heeft om zijn financiën omhoog te krijgen (Huidig art. 325 lid 2 Fw is hieruit voortgevloeid). Met deze maatregel zal de rechtelijke macht worden ontzien. Ook stelde de commissie voor om de toelatingsgronden aan te scherpen. Toegang tot de WSNP zou alleen mogelijk zijn als de schuldenaar kan aantonen dat een minnelijk traject is mislukt (Huidig art. 285 lid 1 Fw is hieruit voortgevloeid). Door deze aanscherping van de toelatingsgronden zal de belasting van de rechtelijke macht afnemen. De voorstellen in het onderzoeksrapport van de commissie Schone Lei werden door de minister van Justitie Sorgdrager overgenomen. Zij diende op 13 oktober 1997 het aangepaste wetsvoorstel in. Uit de memorie van toelichting blijkt dat de WSNP drie doelen heeft.

“Als hoofddoel van het wetsvoorstel geldt het in het leven roepen van een regeling waarmee kan worden tegengegaan dat een natuurlijke persoon die in een problematische financiële situatie is terechtgekomen tot in lengte van jaren met zijn schulden achtervolgd kan worden. Daarbij geldt als uitgangspunt dat bevrediging van schuldeisers geen voorwaarde kan zijn voor het bieden van uitzicht aan natuurlijke personen om als het ware weer met een schone lei verder te kunnen gaan, daar moet

Kamerstukken II 1989/90, 17 897, nr. 12, p. 1161

¹⁹ Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP 2012

²⁰ Kamerstukken II 1992/93, 22 969, nr. 3

*tegenoverstaan dat van de schuldenaar een zo groot mogelijke bijdrage en inspanning moet worden geleverd om zoveel mogelijk activa in de boedel te brengen in het belang van de schuldeisers”.*²¹

Uit het eerste doel wordt duidelijk dat een schuldenaar niet levenslang met zijn schulden moet blijven zitten. De WSNP geeft hiervoor een oplossing. Zoals in het voorgaande is besproken moet een schuldenaar voor hij een verzoek doet tot de WSNP, eerst zelf geprobeerd hebben zijn schuldenlast op te lossen.

*“Als bijkomend, maar zeker niet minder belangrijk doel kan worden genoemd dat door het bestaan van een wettelijke schuldsaneringsregeling de bereidheid van schuldeisers tot het treffen van regelingen in onderling overleg of tot het aangaan van een minnelijk akkoord met de schuldenaar zal worden bevorderd”*²²

De derde en laatste doelstelling van de WSNP is om het aantal tot niets leidende faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen. Als in een faillissement geen akkoord met de schuldeisers is behaald, zullen de verhaalrechten van de schuldeisers na de opheffing of beëindiging van het faillissement weer herleven.

2.2.4 Cijfers WSNP

In 2010 hebben in totaal 16.643 mensen een verzoek gedaan om toegelaten te worden tot de WSNP. Net als in het minnelijke traject is hier sprake van een stijging van het totaal aantal verzoeken. Ook deze stijging is te verklaren op grond van een aantal factoren, maar de belangrijkste is de nasleep van de economische crisis. Een substantieel deel van de Nederlandse bevolking heeft een te kleine buffer om een financiële tegenvaller op te vangen. Het terugvallen van inkomsten of een financiële tegenvaller, leiden dan al snel tot (serieuze) financiële problemen. Zie tabel 2.4.

	2008	2009	2010
Totaal aantal	11.271	12.813	16.643

Tabel 2.4 totaal aantal aanvragen WSNP

Van deze aanvragen zijn er in 2010 16,6% van de aanvragen afgewezen. De percentage afwijzingen blijft nagenoeg gelijk, zie tabel 2.5.

	2008	2009	2010
% totaal afwijzingen	17,4%	17,2%	16,6%

Tabel 2.5 totaal aantal afwijzingen WSNP in %

De gemiddelde schuld van een particulier die een verzoek doet aan de rechtbank om toegelaten te worden tot de WSNP was in 2010 €32.100. In 2010 waren er 32.095 lopende WSNP zaken. Ook in het wettelijke traject ligt het slagingspercentage zo rond de 70%. Dat wil zeggen dat 70% het wettelijke traject afrondt met een schone lei²³.

2.3 Samenhang van het wettelijke en minnelijke traject

Hoewel het wettelijke en het minnelijke traject twee op zichzelf staande trajecten zijn, hebben toch een verbinding met elkaar. De wet heeft door zijn formulering de keuzevrijheid van een schuldenaar

²¹ Kamerstukken II 1992/93, 22 969 nr. 3 p6.

²² Kamerstukken II 1992/93, 22 969 nr. 3 p6.

²³ Monitor WSNP 2010 p. 15.

ontnomen en geeft een volgorde aan. In 2000 is daarom door de gedragscode schuldregeling naar een naadloze aansluiting gezocht op de toen twee jaar oude WSNP. Alsmede naar een eenduidige formulering van een aantal kernbegrippen.

In het verzoekschrift voor toelating tot de WSNP moet een verklaring worden overlegd over waarom er geen minnelijk akkoord is behaald. Art 285 lid 1 sub f Fw:

‘Een met redenen omklede verklaring dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldregeling te komen, alsmede over welke aflossingsmogelijkheden de verzoeker beschikt, afgegeven door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente van de woon- of verblijfplaats van de schuldenaar. Het college kan deze bevoegdheid mandateren aan een gemeentelijke kredietbank als bedoeld in de Wet financiële dienstverlening of aan krachtens artikel 48, eerste lid, onderdeel d, van de Wet op het consumentenkrediet’.

Art. 288 lid 2 sub b Fw vult aan dat deze buitengerechtelijke poging uitgevoerd moet zijn door een schuldhulpverlener of een ander bevoegd persoon in de zin van art. 48, eerste lid, van de Wet op het consumentenkrediet.

Door deze formulering van de wetgever zijn criteria gesteld aan de schuldregeling. De schuldregeling wordt uitgevoerd door het college van burgemeester en wethouders of een gemandateerde, dit kan een kredietbank zijn maar ook een schuldhulpverleningsorganisatie. Deze schuldhulpverlener zal eerst proberen om een minnelijke schuldregeling op te starten. Wanneer dit niet lukt kan een wettelijk traject worden aangevraagd. De schuldhulpverlener is verplicht om een 285-verklaring af te geven aan een schuldenaar als deze hierom vraagt.

Samenvatting

Het minnelijke schuldregelingstraject vindt plaats bij de gemeente of een uitvoerende organisatie die door de gemeente is gemandateerd en wordt meestal uitgevoerd door een schuldhulpverlener. In het minnelijke schuldregelingstraject wordt gezocht naar een oplossing voor de problematische schulden van een schuldenaar. Het minnelijke traject kan bestaan uit een schuldbemiddeling of uit een saneringskrediet. Beide trajecten zijn gebaseerd op de vrijwillige medewerking van schuldeisers en een schuldenaar, met een maximale duur van 36 maanden. Indien in het minnelijke traject geen overeenstemming wordt bereikt met de schuldeisers, kan de schuldenaar besluiten om een wettelijke schuldsanering aan te vragen, eventueel in combinatie met een verzoek aan de rechtbank het aangeboden akkoord dwingend op te leggen aan de schuldeisers om zo alsnog een minnelijke regeling te kunnen starten. De brancheorganisatie van het minnelijke schuldregelingstraject is de NVVK. De NVVK stelt richtlijnen op voor schuldhulpverleners en maakt afspraken met schuldeisers. Het wettelijke traject bestaat uit de WSNP. De WSNP is op 1 december 1998 ingevoerd. De WSNP kwam als alternatief voor de 100 jaar oude faillissementswet en kent een lange voorgeschiedenis. De Raad voor Rechtsbijstand voert een aantal wettelijke taken uit in het kader van de WSNP. De uitvoering van deze taken vindt plaats onder de hoede van het Bureau WSNP. Het doel van de WSNP is om een natuurlijke persoon een kans te bieden om van een problematische financiële situatie af te komen, het minnelijke traject te bevorderen en het aantal vaak tot niets leidende faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen. De WSNP verplicht een schuldenaar eerst het minnelijke traject te doorlopen voordat een beroep mag worden gedaan op de WSNP. Dit is de belangrijkste samenhang van het minnelijke en wettelijke traject.

Het slagingspercentage van de gestarte trajecten ligt voor zowel het wettelijke als het minnelijke traject rond de 70%.

Hoofdstuk 3 Welke voorwaarden stellen schuldeisers aan schuldhulpverleners?

Inleiding

Hoofdstuk 3 richt zich op de deelvraag: Welke voorwaarden stellen schuldeisers aan schuldhulpverleners? In dit hoofdstuk wordt gekeken wat de denkbare voorwaarden zijn die schuldeisers kunnen stellen en welke schuldeisers daadwerkelijk stellen. De gegevens met betrekking deze vraag komen vanuit de enquête. Aan het einde van het hoofdstuk zullen de belangrijkste resultaten van het hoofdstuk worden samengevat en zal antwoord gegeven op de deelvraag.

3.1 Mogelijke voorwaarden

De laatste jaren is het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening flink gestegen. Deze stijging brengt met zich mee dat ook het aantal schuldhulpverleningsorganisaties toe neemt. Niet alleen het aantal is toegenomen maar ook de complexiteit van de schuldensituatie. Om nog enige mate van transparantie en verdere professionalisering te bieden voor organisaties en personen die werkzaam zijn in de schuldhulpverlening is een aantal belangrijke normen en certificaten in het leven geroepen. Zo kunnen schuldeisers de voorwaarde stellen om alleen te willen samenwerken met een schuldhulpverleningsorganisatie die aan deze eisen voldoet.

Een voorwaarde van een schuldeiser kan zijn om alleen te willen samenwerken met een NVVK erkend lid. NVVK leden zijn verplicht zich te houden aan de bepalingen opgenomen in de Gedragscode Schuldregeling. In deze code zijn de algemene uitgangspunten van de schuldregeling opgenomen. Door deze Gedragscode Schuldregeling weet een schuldeiser wat hij kan verwachten van een schuldhulpverleningsorganisatie.

Een ander certificaat binnen de schuldhulpverlening is de NEN 8048. De NEN 8048 is de Nederlandse norm voor de schuldhulpverleningssector. Deze norm heeft betrekking op het werkproces van de schuldhulpverlening en moet een schuldenaar en schuldeiser meer zekerheid bieden over het schuldhulpverleningstraject²⁴.

3.2 Voorwaarden schuldeisers

Van de 90 aangeschreven schuldeisers hebben er 30 gereageerd waarvan 12 incassobureaus, 5 gerechtsdeurwaarders, 6 zorgverzekeraars, 3 energieleveranciers en 4 woningcorporaties.

Op de vraag: Stelt u voorwaarden aan de schuldhulpverlening voor de acceptatie van een minnelijke schuldregeling? is 24 keer met ja geantwoord, 5 keer met nee en één keer is er geen antwoord gegeven.

- Incassobureaus: 11 keer ja, 1 keer nee;
- Gerechtsdeurwaarders: 3 keer ja, 2 keer nee;
- Zorgverzekeraars: 5 keer ja, 1 keer nee;
- Energieleveranciers: 2 keer ja, 1 keer geen antwoord;
- Woningcorporaties: 3 keer ja, 1 keer nee.

Incassobureaus

Incassobureaus stellen voor acceptatie van een minnelijke schuldregeling de voorwaarde dat het voorstel van een officiële organisatie komt die is aangesloten bij de NVVK. Naast dat het voorstel

²⁴ NEN 8048, 2007

moet voldoen aan richtlijnen van de NVVK moet het ook redelijk zijn. Gekeken zal worden naar de hoogte van het voorstel, de ontstaansgeschiedenis van de schuld, de soort vordering, de leeftijd van de schuldenaar en zijn eerdere opstelling. Drugs- of gokschulden zullen hierbij sneller worden afgewezen. Het voorstel zal veel vergelijkingen moeten vertonen met een eventueel wettelijke regeling.

Gerechtsdeurwaarders

Gerechtsdeurwaarders stellen vaak wel voorwaarden aan de schuldhulpverlening voor acceptatie van een minnelijke schuldregeling. Deze voorwaarden zijn afhankelijk van afspraken die gemaakt zijn met de klant, de leeftijd van de schuldenaar en of er zicht op verbetering van het inkomen is, spelen hierbij een belangrijke rol

Zorgverzekeraars

Zorgverzekeraars stellen voor acceptatie van een minnelijke schuldregeling de voorwaarde dat het voorstel gedaan wordt door een kredietbank of een schuldhulpverleningsorganisatie die lid is van de NVVK. Het voorstel moet voldoen aan de afspraken die zijn vast gelegd in het convenant tussen de NVVK en de Zorgverzekeraars Nederland.

Energieleveranciers

Energieleveranciers stellen voor acceptatie van een minnelijke schuldregeling de voorwaarde dat het voorstel voor een minnelijk akkoord afkomstig is van een NVVK erkend lid en dat de lopende voorschotten voor de energie worden betaald.

Woningcorporaties

Woningcorporaties stellen aan de schuldhulpverlening de eis dat het voorstel het hoogst haalbare is van wat een schuldenaar financieel kan opbrengen, dan wel volledige betaling en een zo snel mogelijke betaling.

Samenvatting

Schuldeisers kunnen voorwaarden stellen aan de schuldhulpverlening voor de acceptatie van een minnelijke schuldregeling. Denkbare voorwaarden zijn: het aangeboden voorstel moet afkomstig zijn van een schuldhulpverlener die lid is van de NVVK of een NEN 8048 certificaat heeft. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste schuldeisers voorwaarden stellen aan de schuldhulpverlening voor het accepteren van een minnelijke schuldregeling. Een belangrijke voorwaarde is dat het aangeboden voorstel redelijk is en afkomstig van een NVVK erkend lid.

Hoofdstuk 4 Wat waren de overwegingen om het dwangakkoord in 2008 in te voeren?

Inleiding

Hoofdstuk 4 richt zich op de deelvraag: Wat waren de overwegingen om het dwangakkoord in 2008 in te voeren? In dit hoofdstuk wordt nagegaan wat de overwegingen en het doel van de wetgever waren om het dwangakkoord in te voeren. Gekeken zal worden naar wat het dwangakkoord nu precies is, hoe het werkt en hoe het staat beschreven in de wet. Aan het einde van het hoofdstuk zullen de belangrijkste resultaten worden samengevat en wordt antwoord gegeven op de deelvraag.

4.1 Overwegingen voor de invoer van het dwangakkoord in 2008

De WSNP is sinds 1 januari 2008 gewijzigd. In het wetsvoorstel 29 942 is te lezen dat de wijziging twee doelen had.

“Het wetsvoorstel strekt ertoe de regeling van de sanering van schulden van natuurlijke personen te vereenvoudigen en de toegang tot de schuldsaneringsregeling beter te beheersen, met een tweedelig doel. De eerste doelstelling is de toegang tot die regeling te beperken tot die schuldenaren die “er klaar voor zijn”. De tweede doelstelling is de verlichting van de werklast die de regeling met zich mee brengt voor de rechtelijke macht en de bewindvoerders”²⁵

Om deze twee doelen te behalen is de WSNP op een aantal punten gewijzigd. De drie belangrijkste wijzigingen zijn:

1. Het omvormen van een aantal facultatieve weigeringsgronden tot cumulatieve toelatingsvoorwaarden. Door het bewerkstelligen van een verschuiving van facultatieve afwijzingsgronden naar imperatieve afwijzingsgronden vindt er een strengere selectie plaats aan de voorkant;
2. De invoering van twee nieuwe wettelijke middelen die kunnen worden ingezet om het minnelijk traject te ondersteunen, namelijk het dwangakkoord en het moratorium;
3. Het vervallen van de voorlopige toepassing van de wettelijke schuldsaneringregel. Schuldenaren hebben de mogelijkheid tot het vragen van een voorlopige voorziening bij voorraad met betrekking tot spoedeisende zaken bij zijn verzoek tot toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling.²⁶

De Hoge Raad heeft in 2005 in de Payroll-zaak bepaald dat kort gezegd rechters slechts terughoudend gebruik kunnen maken van hun bevoegdheid tot het opleggen van een akkoord. Slechts in ‘zeer bijzondere gevallen’ zou de rechter een dwarsliggende schuldeiser moeten kunnen veroordelen om in te stemmen met de aangeboden schuldregeling²⁷. Mede door deze zaak bestond daarom veel twijfel over de invoering van het dwangakkoord.

4.2 Het dwangakkoord

Het dwangakkoord is sinds januari 2008 opgenomen in de WSNP in art.287a Fw. Het nieuwe art. 287a Fw biedt de schuldenaar de mogelijkheid aan de rechter te verzoeken, voorafgaande aan een

²⁵ Kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 3, p. 1.

²⁶ kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 3, p. 4-8

²⁷ HR 12 Augustus 2005 LJN AT7799

verzoek tot toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling, een door de schuldenaar aangeboden minnelijke voorstel aan de schuldeisers op te leggen.

Artikel 287a Fw:

- 1. De schuldenaar kan in het verzoekschrift, bedoeld in artikel 284, eerste lid, de rechtbank verzoeken één of meer schuldeisers die weigert of weigeren mee te werken aan een vóór indiening van het verzoekschrift aangeboden schuldregeling, te bevelen in te stemmen met deze schuldregeling.*
- 2. De rechtbank stelt terstond dag, uur en plaats vast waarop zij de schuldenaar en schuldeiser of schuldeisers op wie het verzoek betrekking heeft, zal horen, onverminderd artikel 287, tweede lid.*
- 3. De griffier roept de schuldenaar op bij brief en roept de schuldeiser of schuldeisers op bij aangetekende brief, tenzij de rechter anders bepaalt.*
- 4. De rechtbank doet op de dag van de zitting of anders uiterlijk op de achtste dag daarna uitspraak op het verzoekschrift. De uitspraak geschiedt bij vonnis.*
- 5. De rechtbank wijst het verzoek toe indien de schuldeiser in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang dat hij heeft bij uitoefening van de bevoegdheid tot weigering en de belangen van de schuldenaar of van de overige schuldeisers die door die weigering worden geschaad. Artikel 300, lid 1, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing.*
- 6. Indien de rechtbank het verzoek toewijst, veroordeelt de rechtbank de schuldeiser die instemming met de schuldregeling heeft geweigerd, in de kosten.*
- 7. Indien de rechtbank het verzoek afwijst, beslist zij op het verzoek tot toepassing van de schuldsaneringsregeling, indien de schuldenaar het verzoek daartoe handhaaft.*

Lid 1 van art. 287a Fw geeft aan dat de schuldenaar de rechtbank kan verzoeken om weigerende schuldeisers te bevelen in te stemmen. Opmerkelijk is dat dit zelfs kan wanneer er meerdere weigerende schuldeisers zijn. Lid 5 geeft de toetscriteria aan voor de rechtbank. De rechtbank zal het verzoek afwijzen indien de schuldeiser redelijke gronden heeft om niet in te stemmen met een schuldregeling. Uit de jurisprudentie kunnen meer specifiekere criteria worden gehaald, zie hiervoor hoofdstuk 6. Wordt het verzoek tot een dwangakkoord toegekend, dan zullen de weigerende schuldeisers in de kosten veroordeeld worden (lid 5). Wordt daarentegen het verzoek tot een dwangakkoord afgewezen, dan zal de rechter kijken of een schuldsaneringsregeling mogelijk is (lid 7).

In de memorie van toelichting staat het doel van het dwangakkoord vermeld:

“De regeling is om op eenvoudige wijze een succesvolle afronding van het minnelijke traject te bewerkstelligen door enkel die schuldeisers die niet op goede gronden hun medewerking onthouden aan een minnelijke regeling, daartoe te dwingen. (...) in het nieuwe art 287a Fw wordt een regeling opgenomen die de mogelijkheid geeft de insolventierechter te verzoeken weigerachtige schuldeisers te dwingen tot medewerking aan een schuldregeling. Het wordt aan de rechter overgelaten te oordelen in welke concrete omstandigheden van het geval een onredelijke weigering sprake is, zodanig dat schuldeisers tot medewerking gedwongen kunnen worden”.

Verder zegt de memorie van toelichting:

*“Het criterium op grond waarvan de rechter over de gedwongen instemming oordeelt, zal luiden dat de schuldeiser in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang dat hij heeft bij de uitoefening van de bevoegdheid tot weigering en het belang van de schuldenaar dat door die weigering wordt geschaad”.*²⁸

Voor wat betreft het aanbod is in de memorie van toelichting vermeld dat duidelijk moet zijn dat crediteuren in een gedwongen schuldregeling een hogere dan wel snellere aflossing krijgen dan in een wettelijk traject te verwachten is²⁹.

Samenvatting

De WSNP is sinds 1 januari 2008 gewijzigd. Deze wijziging had twee doelen. De eerste doelstelling is de toegang tot die regeling te beperken tot die schuldenaren die “er klaar voor zijn”. De tweede doelstelling is de verlichting van de werklast die de regeling met zich mee brengt voor de rechtelijke macht en de bewindvoerders. Om deze doelen te behalen zijn er drie nieuwe dwangmiddelen ingevoerd waar van het dwangakkoord er één is, zijn de toelatingsgronden aangescherpt en nieuwe afwijzingsgronden toegevoegd. Het dwangakkoord is sinds de wijziging van 2008 terug te vinden in de faillissementswet onder artikel 287a. Een schuldenaar kan met het dwangakkoord de rechtbank verzoeken één of meer schuldeisers die weigert of weigeren te bevelen in te stemmen met deze schuldregeling die door de schuldenaar is aangeboden. In de memorie van toelichting is te lezen dat het doel van het dwangakkoord is om op eenvoudige wijze een succesvolle afronding van het minnelijke traject te bewerkstellen. Het oordeel of een schuldeiser een redelijke grond heeft om instemming met een minnelijke regeling te weigeren zal worden overgelaten aan de rechtbank.

²⁸ Kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 3, p. 17.

²⁹ Kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 3, p. 18.

Hoofdstuk 5 Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van het dwangakkoord?

Inleiding

Hoofdstuk 5 richt zich op de deelvraag: hoe vaak wordt gebruik gemaakt van het dwangakkoord? In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de cijfers over het dwangakkoord. Cijfers van 2008 zullen worden vergeleken met cijfers van 2010. Bij de start van dit onderzoek waren dit de meest recente cijfers over een volledig jaar. Aan het einde van het hoofdstuk zullen de belangrijkste gegevens worden samengevat en antwoord gegeven op de deelvraag.

5.1 Cijfers dwangakkoord

In 2010 zijn in totaal 2814 aanvragen geweest voor één van de drie dwangmiddelen. In 1.112 gevallen was dat voor een dwangakkoord. Zie onderstaand tabel 2.6 van de aantal aanvragen sinds de invoering van het dwangakkoord in 2008³⁰.

Dwangakkoord	2008		2009		2010	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Toegekend	104	32%	204	32%	337	35%
Afgewezen	63	19%	147	23%	259	27%
Ingetrokken	154	47%	257	40%	357	37%
Niet- ontvankelijk	7	2%	33	5%	16	2%
Totaal Ingediend*	400		682		1.112	

*Dit aantal wijkt af van de som van de vier getallen erboven, omdat bij die getallen deels zaken zitten die in 2008 zijn ingediend en er op een deel van de in 2009 ingediende zaken niet in 2009 is besloten.

Tabel 2.6 aantal dwangakkoord

De stijging in het aantal dwangakkoorden laat zich deels verklaren door de groei van het aantal aanvragen in het schuldhulpverlening van de afgelopen jaren. In de tabel zijn de gegevens over de intrekking van het dwangakkoord interessant in het kader van dit onderzoek. Hoewel de percentages over de onderzochte jaren teruglopen van 47% naar 37% is het een gegeven dat ruim een derde van het aantal ingediende dwangakkoorden wordt ingetrokken. De reden van deze intrekking is niet geregistreerd maar kan een aanwijzing zijn voor de preventieve werking van het dwangakkoord. Ondanks het toegenomen aantal aanvragen tot een dwangakkoord, blijft het een relatief klein percentage gezien het totaal aantal WSNP verzoeken: in 2010 is 1.112 keer een dwangakkoord aangevraagd tegen 16.643 WSNP-verzoeken (zie paragraaf 2.2.4).

Samenvatting

Het dwangakkoord is in 2010 1.112 keer aangevraagd. Van deze aanvraag wordt 37% ingetrokken, hetgeen opvallend hoog is. Ondanks het toegenomen aantal aanvragen tot een dwangakkoord, blijft het een relatief klein percentage gezien het totaal aantal WSNP verzoeken: in 2010 is 1.112 keer een dwangakkoord aangevraagd tegen 16.643 WSNP-verzoeken.

³⁰ Monitor WSNP 2010 P. 41.

Hoofdstuk 6 Wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord?

Inleiding

Hoofdstuk 6 richt zich op de deelvraag: wat zijn de criteria voor het aanvragen van een dwangakkoord? In dit hoofdstuk zal gekeken worden naar de wettelijke criteria, de toelichting van de wetgever en de criteria ontstaan uit jurisprudentie. Omdat de verschillende rechtbanken elkaar wel eens tegenspreken zal in dit hoofdstuk worden ingegaan op de jurisprudentie waaruit dit blijkt. Aan het einde van het hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten samengevat en wordt antwoord gegeven op de deelvraag.

6.1 Wettelijke criteria

De wetgever geeft in de WSNP weinig criteria over het dwangakkoord en laat het vooral aan de rechtbank over. In art. 287a lid 5 Fw staan de criteria:

De rechtbank wijst het verzoek toe indien de schuldeiser in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang dat hij heeft bij uitoefening van de bevoegdheid tot weigering en de belangen van de schuldenaar of van de overige schuldeisers die door die weigering worden geschaad. Artikel 300, lid 1, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing.

De rechtbank zal bij de beoordeling van een dwangakkoord beoordelen of de gronden van een weigerende schuldeiser redelijk zijn voor het niet instemmen van een aangeboden schuldregeling. Bij deze beoordeling maakt de rechtbank ook een belangenafweging tussen het belang van de weigerende schuldeiser en het belang van de schuldenaar en de overige schuldeisers.

6.1.1 Eén of meer weigerende schuldeisers

Zoals in paragraaf 4.2 staat aangegeven, beschrijft de wet dat een dwangakkoord kan worden aangevraagd bij één of meer weigerende schuldeisers. In de praktijk blijkt (vooral bij jurisprudentie van kort na de wetwijziging in 2008) dat een dwangakkoord wordt aangevraagd wanneer er sprake is van nog één weigerende schuldeiser.

De formulering van de wettekst kan hier een verklaring voor zijn. De rechtbank zal bij zijn beoordeling van het dwangakkoord kijken naar de gronden van de weigerende schuldeiser en een belangenafweging maken. Deze belangenafweging tussen schuldeisers onderling zal groter zijn naar mate er minder schuldeisers weigeren. Weigeren meer schuldeisers dan zullen hun belangen ook toenemen.

Feit blijft dat duidelijk in de wet staat dat een dwangakkoord ook mag worden aangevraagd bij meer weigerende schuldeisers en de gronden van het weigeren altijd getoetst worden door de rechtbank.

6.1.2 Verwijtbaarheid van de schuldenaar

Anders dan in het wettelijke traject heeft het dwangakkoord geen toewijzingsgrond ten aanzien van de verwijtbaarheid. Zoals beschreven in paragraaf 2.2.2 toetst de rechtbank bij elk verzoek tot toelating tot de WSNP, de goede trouw van een schuldenaar in de vijf jaar voorafgaande aan de dag waarop het verzoekschrift is ingediend.

Wat betreft het dwangakkoord heeft de wetgever dit criterium overgelaten aan de rechtbank. Dit is af te leiden uit de gegeven antwoorden van de minister aan de Tweede Kamer. De minister stelde dat

de goede trouw een rol 'kan' spelen in de beoordeling van een dwangakkoord³¹. Dit houdt in dat de verwijtbaarheid van een schuldenaar een rol kan spelen bij de beoordeling van een dwangakkoord maar ook kan worden genegeerd. Door deze vrijheid van de wetgever kan de rechter nu per geval kiezen om aandacht te besteden aan de goede trouw.

Uit de jurisprudentie blijkt dat rechters met de verwijtbaarheid van schuldenaren verschillend omgaan:

- verschillende rechters laten de beoordeling van de verwijtbaarheid bij het dwangakkoord achterwege en toetsen dit pas bij het WSNP-verzoek;
- andere rechters toetsen wel al de verwijtbaarheid bij het dwangakkoord en lopen hiermee al vooruit op het WSNP-verzoek, door in de uitspraak van het dwangakkoord te laten door schemeren dat de schuldenaar verwijtbaar is of niet³².
- aan de hand van de wetsgeschiedenis en wettekst concludeert de rechtbank Rotterdam dat de verwijtbaarheid niet kan worden gezien als absolute weigering om te worden toegelaten tot de WSNP. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het minnelijke traject de voorkeur heeft om tot een oplossing te komen voor de schuldenproblematiek³³.
- weer andere rechters relativeren de verwijtbaarheid³⁴.

Ook uit de jurisprudentie zijn de criteria van de kennelijke onevenredigheid aangescherpt. Het dwangakkoord wordt toegekend als:

- schuldeisers te hoge eisen stellen, bijvoorbeeld schuldeisers die 50% of meer van hun vordering teruggeisen³⁵;
- schuldeisers alleen voorwaardelijk akkoord gaan, bijvoorbeeld door een datum te stellen waarop de schuldenaar het voorgestelde bedrag moeten betalen³⁶;
- de onderbouwing van de weigering ontbreekt;
- een schuldeiser door zijn handelen zijn medeschuldeisers heeft benadeeld, bijvoorbeeld door het leggen van loonbeslag op het loon van de schuldenaar³⁷;
- de schuldeiser niet aan zijn onderzoeksplicht heeft voldaan³⁸.

6.1.3 UWV en SVB

Sinds het dwangakkoord is ingevoerd kunnen schuldenaren aan de rechtbank verzoeken om een weigerende schuldeiser te laten instemmen met een eerder aangeboden minnelijk akkoord. Toch waren er in het verleden veel overheidsinstanties die weigerden in te stemmen gezien hun taken, zoals bijvoorbeeld het UWV, SVB en het CJIB. Taken van deze organisaties zijn onder andere het te veel aan ten onrechte verkregen uitkering en geldboetes volledig terug te vorderen en te incasseren. Deze organisaties vinden dat het slechts ten dele incasseren en het restant kwijtschelden volgens de geldende wettelijke regels niet mogelijk is of slechts onder hele specifieke omstandigheden mag worden toegestaan. Art. 258 lid 4 Fw maakt sinds de wetswijziging in 2008 een uitzondering op

³¹ TK 2005/06, 29 942 nr. 7, p. 40.

³² Rechtbank Breda 15 mei 2008 LJN BD4740

³³ Rechtbank Rotterdam 1 augustus 2008 LJN BD9164

³⁴ Rechtbank Zwolle 21 juli 2008 LJN BF1217

³⁵ Rechtbank Middelburg 2 april 2008 LJN BD 5245

³⁶ Rechtbank 's-Hertogenbosch 11 augustus 2008 LJN BE7655

³⁷ Rechtbank 's-Hertogenbosch 11 augustus 2008 LJN BE7655

³⁸ Rechtbank Breda 17 juni 2008 LJN BD4389

geldboetes, sindsdien is het mogelijk om ook geldboetes mee te nemen in het WSNP-traject. Voor deze geldboetes is het alleen niet mogelijk om na drie jaar een schone lei te verkrijgen. De geldboetes zullen ook na het WSNP-traject moeten worden afbetaald. Voordat art. 258 lid 4 jo art. 287a Fw van kracht werden, sloot de NVVK in 2007 met het CJIB een convenant (zie paragraaf 2.1.2) met ongeveer dezelfde werking. Hiermee probeerde de NVVK te zorgen voor een betere aansluiting van het minnelijke traject op het wettelijke traject.

Tijdens de wetsherziening van 2008 zijn er geen specifieke regelingen opgenomen voor het UWV en SVB om hun medewerking te kunnen verlenen aan het minnelijke traject. Eind 2008 wijzigden veel sociale zekerheidswetten waarmee het UWV en SVB meer beleidsvrijheid krijgen om toch, in bepaalde gevallen, in te kunnen stemmen met een minnelijke schuldregeling. Er zijn echter nog steeds gevallen waarbij instemming niet mogelijk is.

Op 9 juni 2010 deed de Hoge Raad uitspraak in een zaak waar een dwangakkoord werd aangevraagd door een schuldenaar tegen het UWV. Het UWV beriep zich op de nieuwe wetsbepaling waarin niet van volledige terugvordering mag worden afgezien. De Hoge Raad oordeelde anders en kende het dwangakkoord toe. Ondanks dat het UWV stelde dat zij een gerechtvaardigde reden had, namelijk de sociale zekerheidswet die instemming verbiedt, oordeelde de Hoge Raad dat:

“ Anders dan het middel betoogt, staat de omstandigheid dat het UWV gerechtvaardigde redenen heeft om medewerking aan een schuldregeling te weigeren, niet in de weg aan een bevel in te stemmen met een schuldregeling Deze redenen dienen door de rechter te worden betrokken bij zijn beoordeling of het UWV in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang tot weigeren en de belangen van de schuldenaar of overige schuldeisers die door die weigering worden geschaad. Deze uitleg stookt met de tekst van art. 287a Fw., waarin immers zonder bijzondere regeling voor bepaalde categorieën schuldeisers aan de rechter is overgelaten te beoordelen in welke omstandigheden van een onredelijke weigering sprake is³⁹”

Met dit arrest benadrukt de Hoge Raad dat de beoordeling en belangenafweging zoals in de wet vermeld staat, door de rechtbank genomen wordt. Hiermee verbreedt de Hoge Raad zijn toetsingskader en wordt deels afstand genomen van de Payroll-zaak uit 2005 waarbij er sprake moest zijn van een terughoudend gebruik van het dwangakkoord.

6.2 Criteria uit de jurisprudentie

Naast de wettelijke criteria heeft de wetgever bij het invoeren van het dwangakkoord in de memorie van toelichting duidelijk het doel van het dwangakkoord vermeld. De wetgever geeft met deze bepaling de rechter een belangrijke richtlijn. Het moet duidelijk zijn dat de schuldeisers in geval van een dwangakkoord een hogere dan wel, bij eenzelfde uitkering, een snellere aflossing krijgen dan in geval van een wettelijk traject te verwachten is.

³⁹ Hoge Raad 9 juli 2010 LJN BM3975

In de loop van de jaren is uit de jurisprudentie nog een aantal andere toetscriteria ontstaan⁴⁰.

- Is het schikkingsvoorstel door een onafhankelijke en deskundige partij getoetst? Zoals bijvoorbeeld een gemeentelijke kredietbank.
- Is het schikkingsvoorstel goed, betrouwbaar en up-to-date gedocumenteerd?
- Is voldoende duidelijk gemaakt dat het aanbod het uiterste is waartoe de schuldenaar financieel in staat moet worden geacht?
- Is de uitvoering van het akkoord haalbaar?
- Biedt het alternatief van faillissement of schuldsanering enig uitzicht voor schuldeisers: hoe groot is de kans dat de weigerende schuldeiser dan even veel of meer zal ontvangen?
- Biedt het alternatief van faillissement of schuldsanering enig uitzicht voor de schuldenaar?
- Is aannemelijk dat gedwongen medewerking aan een schuldregeling voor de schuldeiser concurrentieverstorend werkt?⁴¹
- Bestaat er precedentwerking voor vergelijkbare gevallen?
- Wat is de zwaarte van het financiële belang dat de schuldeiser heeft bij volledige nakoming?⁴²
- Hoe groot is het nadeel van de weigerende schuldeiser in de totale schuldenlast?
- Staat de weigerende schuldeiser alleen naast de overige met de schuldregeling instemmende schuldeisers?
- Is er eerder een minnelijke of een gedwongen schuldregeling geweest die niet naar behoren is nagekomen?

6.3 Samenhang tussen het dwangakkoord en het WSNP verzoek

Zoals in voorgaande hoofdstukken is besproken, moet het dwangakkoord vergezeld gaan van een verzoek tot toelating tot de WSNP. Wordt het verzoek tot een dwangakkoord afgewezen dan kan de schuldenaar ervoor kiezen om het verzoek tot toelating tot de WSNP door te zetten. Maar wat gebeurt er als de schuldenaar geen toegang heeft tot de WSNP? Kunnen schuldeisers dan wel gedwongen worden tot een dwangakkoord? Een antwoord op deze vraag is moeilijk te geven. De meningen van rechtbanken over deze vraag zijn verschillend. Uit de jurisprudentie zijn wel trends waarneembaar die hieronder worden beschreven.

Een belangrijk criterium voor de beoordeling van het dwangakkoord is de belangenafweging van schuldenaar en schuldeisers. Uit de memorie van toelichting blijkt dat de vraag gesteld kan worden: hoe groot is de kans dat schuldeisers in een gedwongen schuldregeling een hogere, dan wel een snellere, aflossing krijgen dan in een wettelijk traject te verwachten is?

Aangezien de schuldenaar zijn verzoek tot een dwangakkoord samen met een verzoek tot de WSNP indient bij de rechtbank, wordt de mogelijke toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling betrokken bij de belangenafweging in het kader van het dwangakkoord. Dit is nuttig omdat een rechter dan bij het afwijzen van een dwangakkoord kan bepalen of een wettelijke schuldsaneringsregeling een beter resultaat kan opleveren voor de schuldeisers.

Deze vergelijking is echter moeilijk te maken als vooraf vaststaat dat een schuldenaar geen toegang zal hebben tot de WSNP (zie toelatingscriteria WSNP 2.2.2). In deze situatie zijn de meningen van

⁴⁰ Mr. B.J. Engelberts 2009 schuldsanering p. 4.
Wessels 1999 P. 386.

⁴¹ Hof 's-Hertogenbosch 18 februari 2008 LJN: BC6079

⁴² Hof Arnhem 17 september 2008 LJN: BF0769

rechters verdeeld over de behandeling van het dwangakkoord. De rechtbank 's-Gravenhage⁴³ zocht het antwoord in de wetsgeschiedenis en concludeerde dat het verzoek tot een dwangakkoord alleen kan worden toegewezen indien toegang tot de WSNP mogelijk is. Voor deze conclusie verwees de rechtbank naar de memorie van antwoord. In de memorie van antwoord stelt de minister dat intrekking van het verzoek tot toelating van de WSNP bij afwijzing van het dwangakkoord niet tot gevolg hoeft te hebben dat de procedure rond het dwangakkoord op zichzelf komt te staan⁴⁴. Daarnaast stelde de minister dat er bij een dwangakkoord een hogere, dan wel een snellere, aflossing te verwachten moet zijn in het minnelijke traject dan in het wettelijke traject. Uit die opmerking concludeerde de rechtbank dat het dwangakkoord verbonden is met de aanvraag tot toelating tot de WSNP. De rechtbank wees het verzoek tot een dwangakkoord af, nu vaststond dat toegang tot de wettelijke schuldsaneringsregeling werd afgewezen.

Dat het ontbreken van een toegang tot de WSNP niet altijd hoeft te leiden tot een afwijzing van het dwangakkoord blijkt uit een uitspraak van de rechtbank 's-Hertogenbosch⁴⁵. In deze zaak had de verzoeker van het dwangakkoord al eerder in de WSNP gezeten en door een tussentijdse beëindiging van de WSNP, de komende tien jaar geen recht op toelating tot de WSNP (zie criteria WSNP 2.2.2). De rechtbank oordeelde dat de afloscapaciteit de komende jaren waarschijnlijk niet zou stijgen en dit ook het geval ook zou zijn bij toepassing van de WSNP na tien jaar. Het dwangakkoord was hierdoor in het belang van de schuldeisers aangezien zij dan de aflossing binnen afzienbare tijd zouden ontvangen. De grondslag voor deze beoordeling vond de rechtbank in de wettekst van art.287a Fw. In dit artikel wordt de beoordeling van een onredelijke weigering overgelaten aan de rechtbank. De rechtbank voegde daar aan toe dat in de wetsgeschiedenis evenmin een voorbehoud is gemaakt ten aanzien van die beoordelingsvrijheid.

Een paar maanden later bleek uit een uitspraak van dezelfde rechtbank⁴⁶ ook dat het verzoek tot een dwangakkoord los staat van het verzoek tot toelating tot de WSNP. Vooraf stond vast dat verzoeker zou worden afgewezen op een afwijzingsgrond van art.288 Fw, desondanks werd het verzoek tot een dwangakkoord toch in behandeling genomen.

De rechtbank Breda was het eens met de beoordeling van de rechtbank 's-Gravenhage dat het verzoek tot een dwangakkoord niet los staat van een verzoek om toelating tot de WSNP. Echter voegde de rechtbank Breda toe dat in deze zaak geen denkbeeldige vergelijking te maken was met een WSNP situatie voor de afweging van de belangen. Zou dit wel het geval zijn geweest dan was het oordeel van de rechtbank wellicht anders.

Actuele uitspraken komen van het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Het gerechtshof oordeelt dat de afwijzing van het verzoek tot toepassing van de WSNP betekent dat ook het verzoek tot een dwangakkoord moet worden afgewezen⁴⁷. Bij deze uitspraak gaf het hof geen toelichting of verwijzing waardoor het onduidelijk blijft waarop het oordeel is gebaseerd. Een week later deed het gerechtshof 's-Hertogenbosch nog een uitspraak waarbij ze eveneens de link legde tussen de

⁴³ Rechtbank 's-Gravenhage LJN: BI1789 21-04-2009

⁴⁴ Kamerstukken I 2006/2007, 29 942 C, p 6

⁴⁵ Rechtbank 's-Hertogenbosch LJN: BP3054 14-01-2011

⁴⁶ Rechtbank 's-Hertogenbosch LJN: BQ1307 01-04-2011

⁴⁷ Gerechtshof 's-Hertogenbosch LJN: BU4891 15-11-2011

toelating tot de WSNP en het verzoek tot een dwangakkoord⁴⁸. Een nog latere uitspraak van hetzelfde gerechtshof nam alle twijfels weg. Het niet kunnen worden toegelaten tot de WSNP belet een dwangakkoord.

Is dit het antwoord op de vraag of schuldeisers gedwongen kunnen worden tot een dwangakkoord als er geen toegang is tot de WSNP? Voor schuldenaren en schuldeisers zou het fijn zijn meer duidelijkheid te krijgen over deze materie⁴⁹. Belanghebbenden kunnen door het dwangakkoord een betere inschatting maken over de kans van slagen en mogelijkheid tot proceskostenveroordeling.

Door het verband te trekken tussen de toelating van de WSNP en het dwangakkoord verliest het dwangakkoord mijns inziens een deel van zijn werking. Het dwangakkoord is opgenomen om het minnelijke traject succesvoller te maken en de WSNP te ontzien. Door deze koppeling zal in een aantal gevallen geen dwangakkoord mogelijk zijn en zal het minnelijke traject alsnog falen met alle gevolgen van dien, hierbij kan de vraag worden gesteld: Wat te doen met deze groep schuldenaar nu het minnelijke traject is afgewezen en niet meer kunnen toegelaten worden tot de WSNP? Dit is duidelijk ook geen oplossing voor schuldenaar en schuldeiser!

6.4 Kostenveroordeling dwangakkoord

In de faillissementswet staat in artikel 287a lid 6 duidelijk beschreven wanneer een schuldeiser in de kosten van een dwangakkoord wordt veroordeeld:

“Indien de rechtbank het verzoek toewijst, veroordeelt de rechtbank de schuldeiser die instemming met de schuldregeling heeft geweigerd, in de kosten.”

In theorie lijkt dit duidelijk maar in de praktijk en uit de jurisprudentie blijkt dat hier nog wel eens verschillend mee wordt omgegaan.

Uit een vonnis van de rechtbank Alkmaar van 12 mei 2011 blijkt dat de rechtbank onderscheid maakt in kosten voor de voorbereiding van de zitting en de mondelinge behandeling tijdens de zitting.

In de zaak was het volgende aan de orde. Verzoekster heeft op 18 oktober 2010 een schuldregeling aangeboden aan haar schuldeisers. De schuldregeling is door alle, behalve de vier weigerende, schuldeisers aanvaard. De weigerende schuldeisers hebben als reden voor het onthouden van hun instemming gegeven dat het voorstel te weinig kostendekkend is.

De rechtbank Alkmaar oordeelt dat het vooruitzicht voor de weigerende schuldeisers bij aanvaarding van het akkoord gunstiger is dan bij verwerping daarvan en de weigerende schuldeisers, naast bovengenoemde reden, verder geen redenen hebben aangevoerd voor het onthouden van hun instemming en daarom niet in redelijkheid tot weigering van instemming met de schuldregeling hebben kunnen komen. De enkele motivering dat het aanbod de kosten niet dekt is, naar het oordeel van de rechtbank, onvoldoende reden om niet in te stemmen met het voorstel van de verzoekster. Het verzoek tot vaststelling van een dwangakkoord werd dan ook toegewezen.

De rechtbank veroordeelt iedere weigerende schuldeiser in een deel van de kosten met onderscheid in de kosten voor voorbereiding van de zitting en de mondelinge behandeling tijdens de zitting.

⁴⁸ Gerechtshof 's-Hertogenbosch LJN BU5535 22-11-2011

⁴⁹ Laura van Dongen Geen toelating tot de WSNP, geen dwangakkoord? P. 1. Ev.

De rechtbank Alkmaar gaat in het vonnis van 8 september 2011 nog verder en veroordeelt een weigerende schuldeiser in de kosten van een dwangakkoord terwijl deze alsnog voor aanvang van de zitting akkoord is gegaan met de aangeboden schuldregeling.

Het volgende was er aan de hand. Verzoeker heeft op of omstreeks 18 januari 2011 een schuldregeling aangeboden aan zijn schuldeisers. De schuldregeling is door alle schuldeisers, behalve de weigerende schuldeiser, aanvaard. De weigeraar heeft geen reden opgegeven voor het onthouden van haar instemming. Op 20 juni 2011 is ter griffie van de rechtbank Alkmaar ingekomen een verzoekschrift tot vaststelling van een dwangakkoord als bedoeld in art.287a Fw en subsidiair tot de schuldsaneringsregeling. Verzoeker heeft verzocht om bij toekenning van een dwangakkoord de weigerende schuldeiser te veroordelen in de kosten.

Op 22 Juli 2011 heeft de weigerende schuldeiser de aangeboden schuldregeling alsnog aanvaard.

Nu de aangeboden schuldregeling door alle schuldeisers is aanvaard, zal het verzoek tot het vaststellen van een dwangakkoord worden afgewezen bij gebrek aan belang. Wat betreft het verzoek om de weigerende schuldeiser tot de kosten te veroordelen overweegt de rechtbank als volgt. De rechtbank ziet in het feit dat door de weigeraar geen reden is opgegeven voor het (aanvankelijk) onthouden van haar instemming en in het late tijdstip van aanvaarding aanleiding om het verzoek haar in de kosten te veroordelen, toe te wijzen.

Dit is een opmerkelijke uitspraak omdat een weigerende schuldeiser die alsnog voorafgaand aan de zitting akkoord gaat met de aangeboden schuldregeling toch in de kosten wordt veroordeeld.

Ook de rechtbank Zutphen heeft een vergelijkbaar vonnis. Op 21 oktober 2010 deed de rechtbank Zutphen, sector civiel recht, uitspraak in zake een dwangakkoord. Het volgende was aan de orde. Op 9 september 2010 is ter griffie van de rechtbank Zutphen een verzoekschrift tot vaststelling van een dwangakkoord ingekomen als bedoeld in art. 287a Fw en subsidiair tot de schuldsaneringsregeling. Verzoeker heeft verzocht om bij toekenning van een dwangakkoord de twee weigerende schuldeisers te veroordelen in de kosten.

Op 12 en 15 oktober 2010 zijn de twee weigeraars alsnog akkoord gegaan met het aangeboden akkoord. Verzoeker heeft daartoe op de zitting het verzoek tot vaststelling tot een dwangakkoord ingetrokken, maar het verzoek om verweerders in de kosten te veroordelen gehandhaafd.

Ten aanzien van het verzoek van verzoekster om de verweerders te veroordelen in de kosten overweegt de rechtbank het volgende.

Aannemelijk dat gemachtigde van verzoeker, behalve voor het opstarten van de minnelijke schuldregeling en het aanbieden van het akkoord aan de schuldeisers, extra werkzaamheden heeft moeten verrichten, verbandhoudend met de eerdere weigering en daarnaast kosten heeft moeten maken voor het opstellen van het verzoekschrift art. 287a Fw en voor een volledige verklaring art.285 Fw. De voor deze werkzaamheden opgevoerde tijd en kosten komen de rechtbank niet onredelijk voor. De gevorderde kosten voor het bijwonen van de mondelinge behandeling zullen niet worden vergoed aangezien al geruime tijd voor de terechtzitting bekend was dat de weigeraars hadden ingestemd met de schuldregeling, zodat de zaak verder schriftelijk had kunnen worden afgewikkeld.

De rechtbank Utrecht heeft over de kostenveroordeling voor een dwangakkoord een andere mening, zo blijkt uit een vonnis van 18 augustus 2011. In dit vonnis is de rechtbank Utrecht van oordeel dat een kostenveroordeling zoals bedoeld in art.287a lid 6 Fw alleen kan worden toegewezen indien de rechtbank het verzoek op grond van art.287a lid 1 Fw toewijst.

Het volgende was aan de orde. Op 17 juni 2011 is er ter griffie van de rechtbank Utrecht ingekomen het verzoekschrift tot toelating tot de schuldsanering en vaststelling van een dwangakkoord als bedoeld in art.287a Fw.

Verzoeker heeft op of omstreeks 21 oktober 2010 een schuldregeling aangeboden aan zijn schuldeisers. Dit akkoord is door alle schuldeisers aanvaard op één schuldeiser na.

Op 1 augustus 2011 gaat de weigerende schuldeiser alsnog akkoord met de aangeboden schuldregeling. Verzoeker trekt op grond hiervan het verzoek in, maar verzoekt de rechtbank wel om een kostenveroordeling uit te spreken op grond van art.287a lid 6 Fw.

De rechtbank oordeelt, gezien het feit dat de schuldeiser alsnog heeft ingestemd met het voorstel en het verzoek is ingetrokken, dat een beslissing op grond van art. 287a lid 1 Fw achterwege kan blijven. Een kostenveroordeling zoals bedoeld in art.287a lid 6 Fw kan alleen worden toegewezen indien de rechtbank het verzoek op grond van art.287a lid 1 Fw toewijst. Nu geen sprake is van een toewijzende beslissing en de rechtbank ook voor het overige daartoe geen aanleiding ziet, zal het verzoek om een kostenveroordeling niet worden toegewezen.

Uit het pilotproject van de Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP, blijkt dat de rechtbank Amsterdam het nog strikter neemt. Het volgende is aan de hand. Uit de schriftelijke stukken blijkt dat in de betreffende zaak een verzoekschrift is geschreven voor het aanvragen van een dwangakkoord en subsidiair tot de schuldsaneringsregeling. Na de oproep voor de zitting waarin het verzoek dwangakkoord wordt behandeld zijn de weigerende schuldeisers alsnog akkoord gegaan. Hiertoe heeft de verzoeker een verzoek gedaan om de aanvankelijk weigerende schuldeisers te veroordelen in de kosten overeenkomstig art.287a lid 6 Fw. De rechtbank Amsterdam heeft hier telefonisch op gereageerd met de mededeling de zaak niet in behandeling te nemen omdat dit niet mogelijk is aangezien voor de behandeling al een minnelijk akkoord is bereikt.

Samenvatting

De wetgever geeft in de WSNP weinig criteria over het dwangakkoord en laat het vooral aan de rechtbank over. In art.287a lid 5 Fw staat het criterium: de rechtbank wijst het verzoek toe indien de schuldeiser in redelijkheid niet tot weigering van instemming met de schuldregeling heeft kunnen komen, in aanmerking genomen de onevenredigheid tussen het belang dat hij heeft bij uitoefening van de bevoegdheid tot weigering en de belangen van de schuldenaar of van de overige schuldeisers die door die weigering worden geschaad. Bij het invoeren van het dwangakkoord heeft de wetgever in de memorie van toelichting duidelijk het doel van het dwangakkoord vermeld. De wetgever geeft met deze bepaling de rechter een belangrijke richtlijn en de vrijheid. Naast de wet is door de jaren heen veel jurisprudentie ontstaan over het dwangakkoord die opgevat kan worden als aanvullende criteria. Uit deze criteria blijkt dat naast de formele eisen aan het voorstel duidelijk moet zijn dat de schuldeisers in geval van een dwangakkoord een hogere, dan wel bij eenzelfde uitkering maar een snellere aflossing, krijgen dan in geval van een wettelijk traject te verwachten is. Naast de extra aanvullende criteria uit de jurisprudentie over het dwangakkoord zijn ook opmerkelijke verschillen

tussen de rechtbanken geconstateerd. Bijvoorbeeld bij de samenhang tussen het dwangakkoord en het WSNP verzoek tot de kostenveroordeling bij een dwangakkoord.

Hoofdstuk 7 Wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord?

Inleiding

Hoofdstuk 7 richt zich op de deelvraag: wat zijn de overwegingen van schuldeisers om in te stemmen met een minnelijk traject, daar waar sprake is van een dwangakkoord? In dit hoofdstuk wordt een groot deel van de enquête besproken. Het hoofdstuk begint met een verantwoording van de enquête, gevolgd met weergave van de resultaten van de enquête. Aan het einde van het hoofdstuk zullen de belangrijkste resultaten uit het hoofdstuk worden samengevat en wordt antwoord gegeven op de deelvraag.

7.1 Verantwoording enquêtevragen

De enquête die gebruikt is bij het onderzoek bestaat uit 16 vragen. De 16 vragen bestaan uit 13 meerkeuze vragen en 3 open vragen. De enquête is gestuurd naar 90 schuldeisers onderverdeeld in vijf groepen. Zie bijlage 1 voor de vragenlijst en de aangeschreven schuldeisers.

De vijf groepen zijn:

- Woningcorporaties: de 10 grootste van Nederland;
- Zorgverzekeraars: de 12 aangesloten zorgverzekeraars (leden) bij Zorgverzekeraars Nederland (ZN);
- Energiemaatschappijen: de 23 particuliere energieleveranciers van Nederland;
- Incassobureaus: de 29 leden van de Nederlandse vereniging van Incasso-ondernemingen (NVI);
- Gerechtsdeurwaarders: de 16 grootste gerechtsdeurwaarders van Nederland.

De enquête is anoniem.

Om de gegevens te kunnen ordenen op basis van de achtergrond van de invuller wordt bij vraag één gevraagd naar de organisatie waar de respondent werkzaam is. Keuze kan worden gemaakt uit een van de vijf beschreven groepen.

Vraag twee is een verdieping van vraag één. In vraag twee wordt naar de functie van de respondent gevraagd. Door middel van deze vraag kan worden gekeken bij welke functionaris in de organisatie de enquête terecht is gekomen.

Vraag drie vraagt of de respondent in de uitvoering van zijn dagelijkse beroep te maken heeft met schuldenaren die zich hebben aangemeld bij de minnelijke schuldhelpverlening. Op basis van deze vraag kan een inschatting worden gemaakt of de respondent ervaring heeft met schuldenaren die zich hebben aangemeld bij de minnelijke schuldhelpverlening. Naar aanleiding van deze vraag kan worden gekeken of de mate van ervaring van invloed is op de beantwoording van de vragen.

Vraag vier en vijf vragen naar de werkwijze van de organisatie. Gekeken wordt of de werkwijze van invloed is op de omgang met het dwangakkoord.

Vraag zes is een vraag over de minnelijke schuldregeling. Vraag zes vraagt naar de belangrijkste redenen waarom een schuldeiser niet akkoord gaat met een minnelijke schuldregeling. Met deze vraag

geeft de schuldeiser zijn redenen voor het niet akkoord gaan met een schuldregeling. Deze redenen kunnen belangrijk zijn bij een verzoek tot een dwangakkoord.

Vanaf vraag zeven wordt gericht gevraagd naar het dwangakkoord. Vraag zeven vraagt de respondent of deze in de uitvoering van zijn beroep te maken heeft (gehad) met het dwangakkoord. Deze vraag is gesteld om de betrouwbaarheid van de antwoorden op de volgende vragen te kunnen beoordelen.

Vraag acht is een verdieping op vraag zeven. Vraag acht vraagt de respondent naar de kennis over het dwangakkoord.

Vraag negen vraagt of de respondent wel eens heeft ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde. Afhankelijk van het antwoord kan dit wijzen op een preventieve werking of juist niet.

In vraag tien wordt in vervolg op vraag negen naar de redenen gevraagd om toch in te stemmen met een dwangakkoord. Mogelijk dat hieruit samenhang blijkt met de kostenveroordeling, en de verschillen in opvattingen van de rechtbanken hierover, zoals beschreven in hoofdstuk 6.4.

In vraag elf wordt aan de respondent gevraagd of de kostenveroordeling van invloed is op de overweging om het oorspronkelijke akkoord toch te accepteren. Door middel van deze vraag kan worden nagegaan hoe schuldeisers tegen de kostenveroordeling aankijken en ermee omgaan.

Vraag twaalf en dertien vragen aan de respondent of de positie bij een dwangakkoord van invloed is op hun handelen. Maakt het verschil of er één of meerschuldeisers betrokken zijn bij een dwangakkoord? Uit de resultaten van deze vragen kan mogelijk worden afgeleid of het dwangakkoord een preventieve werking heeft en zo ja of hierbij verschillende in gradaties te onderscheiden zijn.

De laatste drie vragen zijn afsluitende vragen. Vraag veertien vraagt aan de respondent of hij op de zitting verschijnt als een dwangakkoord wordt behandeld.

Vraag vijftien vraagt hoe respondent denkt over het doel van het dwangakkoord.

Tot slot roept de laatste, open vraag van de enquête op tot eventuele aanvullende opmerkingen.

7.2 Resultaten van de enquête

Van de 90 aangeschreven schuldeisers hebben 30 schuldeisers gereageerd waarvan 12 incassobureaus, 5 gerechtsdeurwaarders, 6 zorgverzekeraars, 3 energieleveranciers en 4 woningcorporaties.

Op de vraag, controleert u bij een aangeboden minnelijk akkoord de berekening van het vrij te laten bedrag (VTLB) van de schuldenaar? Volgden de volgende antwoorden: 16,5% van de schuldeisers nooit, 53,5% soms en 30% altijd.

Op de vraag, wat is voor u een belangrijke reden om niet akkoord te gaan met een schuldregeling? antwoordt 46,7% het aangeboden akkoord is te laag, 13,3% de schuldenaar voldoet niet aan de

inspanningsverplichting, 3,3 % de uitdeling in het wettelijke traject hoger zal zijn dan het minnelijke traject en 36,7% heeft een andere rede opgegeven. De andere genoemde redenen zijn:

- Er is geen problematische schuldensituatie;
- Opdrachtgever gaat niet akkoord;
- Principe-kwestie;
- Indien een schuldenaar niet aan zijn inspanningsverplichting heeft voldaan en in die gevallen waarbij andere oplossingen 'mogelijk zijn' na '36 maanden sanering'. Wij kijken altijd naar de mogelijkheden om belangen van schuldenaren en schuldeisers daadwerkelijk tot elkaar te brengen en telkens met een gepaste inspanning van beiden om een schuldenvrije toekomst te bewerkstelligen. De huidige starre "one size fits all" en "slikken of stikken" voorstellen hebben het bemiddelen onmogelijk gemaakt en laten geen ruimte meer voor individuele weging en werpt derhalve vaker een barrière voor sanering op dan een bespoediging ervan;
- Het standpunt van de schuldeiser is bepalend of een voorstel wel of niet wordt aangenomen. Dit verschilt per schuldeiser. Sommige van onze cliënten hebben een overeenkomst met het NVVK en gaan te allen tijde akkoord. Bij alle andere cliënten leggen wij het voorstel eerst voor en geven uitsluitend advies;
- Er mag absoluut geen nieuwe betalingsachterstand ontstaan. Wanneer de lopende maandpremies niet worden voldaan kunnen wij niet akkoord gaan;
- Fraude is een reden om niet akkoord te gaan;
- Als er geen stabilisatieovereenkomst aanwezig is (voor de zorgverzekeraars);
- Geen juiste gegevens in voorstel.

Op de vraag, heeft u voldoende informatie over het dwangakkoord om goed te kunnen handelen als er sprake is van een dwangakkoord? antwoordt 56,6% ja, 30% nee en 13,4% geeft geen mening.

Op de vraag, heeft u wel eens ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde? antwoordt 66,7% ja, 20% nee en 13,3% gaf een mening.

De redenen om alsnog in te stemmen zijn:

- Alle overige schuldeisers gingen akkoord;
- Vaak kregen wij alsnog ontbrekende informatie;
- Dan gaat de uitbetaling sneller;
- Belang niet groot genoeg ten opzichte van totaalschuld;
- Kleinste schuldeiser, waardoor de te besteden tijd niet opwoog tegen de uitdeling;
- Als er een dwangakkoord dreigt, leggen wij dit altijd voor aan onze opdrachtgevers. Zij beslissen in dit soort gevallen;
- Kosten;
- Het feit dat de overige schuldeisers wel akkoord zouden gaan 'en daardoor': "het risico zouden lopen in de kosten te worden veroordeeld";
- Geen andere verhaalsmogelijkheden bekend, dus alsnog akkoord;
- In de meeste gevallen speelt het aantal weigerende schuldeisers een rol of de hoogte van onze vordering ten opzichte van de totaalschuld;
- Wij waren nog als enige deurwaarderskantoor over dat niet akkoord was gegaan;
- Als wij de enige weigeraar zijn dan geeft dat toch vaak aanleiding onze mening te herzien;
- Fout gemaakt door ons;
- De kosten voor de rechtsgang waren hoger dan onze vordering op debiteur;
- Verwachting dat de uitdeling hoger zal zijn;

Op de vraag, heeft de kostenveroordeling bij een dwangakkoord invloed op uw overweging om het oorspronkelijke akkoord toch te accepteren? antwoorden 36,7% van de schuldeiser met ja, 50% nee en 13,3% gaf geen mening.

Op de vraag, maakt het voor uw instemming met het oorspronkelijke akkoord uit of u de enige schuldeiser bent? antwoordt, 50% van de schuldeisers met ja, 43,3 met nee en 6,7% gaf geen antwoord.

Op de vervolgvraag, maakt het voor uw instemming met het oorspronkelijke akkoord uit of er meerdere schuldeisers zijn? antwoordt 46,7% van de schuldeisers met ja, 40% met nee en 13,3% geeft geen antwoord.

De redenen die de schuldeisers hebben gegeven die de vraag met ja hebben beantwoord:

- In verband met de haalbaarheid van het dwangakkoord;
- Hoe meer schuldeisers des te moeilijker is het om er meer uit te halen;
- Indien wij een van de kleinere schuldeisers zijn, weegt de te besteden tijd niet op tegen de uitdeling;
- Als alle andere schuldeisers die ook een groot deel laten vallen akkoord zijn, dan bestaat eerder de noodzaak hierbij aan te sluiten;
- In het geval van één schuldeiser kan er geen sprake zijn van een sanering. Voor de overige schuldeisers moet gekeken worden naar preferente vorderingen (toets goede trouw, wordt nagelaten door meeste bemiddelaars) en een indicatie van eventueel onverantwoord koopgedrag. Ook geven andere schuldeisers een beeld van de inspanning die een schuldenaar zich heeft getroost om oprecht en actief zijn schulden niet op te laten lopen of te verminderen. Lastig zijn de schuldeisers met een convenant met de NVVK, die gaan zonder inhoudelijke toets akkoord waardoor eventuele problemen in het voorstel met de persoon van de schuldenaar of bijvoorbeeld VTLB buiten beschouwing blijven. Ook zien we in de jurisprudentie het probleem dat een akkoord van GSD of UWV nog wel verward wordt met een bevestiging dat de betreffende vordering te goeder trouw ontstaan of voortbestaan zou zijn. Uiteraard nemen wij altijd de belangen van andere schuldeisers mee in onze overwegingen, maar daarbij vergeten zij vaak in de praktijk hun eigen belangen op een goede manier te vertegenwoordigen. De meeste SHV trajecten worden beschouwd als een vervelende schadepost waar zo min mogelijk aandacht aan besteed moet worden;
- Het standpunt van de overige schuldeisers zijn van belang om de kans van het dwangakkoord te kunnen inschatten;
- Indien er nog maar één weigerende schuldeiser is, is de kans groter dat dwangakkoord wordt toegewezen;
- Indien meerdere schuldeisers niet akkoord gaan zijn schuldeisers sneller geneigd om ook niet akkoord te gaan;
- Hangt af van de grote van de vordering;
- Het aantal schuldeisers en de hoogte van de vordering is van belang om te kunnen beoordelen of er daadwerkelijk sprake is van een problematische schuldsituatie;
- Aantal schuldeisers is zeker van belang net zo als de aard van de schuld;
- Minder ruimte om te regelen.

De redenen die de schuldeisers hebben gegeven die de vraag met nee hebben beantwoord:

- Aantal schuldeisers heeft voor mij geen invloed. Aangeboden percentage en inspanningsverplichting wel.
- Andere schuldeisers doen er over het algemeen niet zo zeer toe. Het gaat vooral om de hoogte van het voorstel.
- De belangrijkste reden om akkoord te gaan met een voorstel is dat in ieder geval de huidige en toekomstige premies weer correct worden voldaan;
- Als de schuldeisers maar gelijkelijk behandeld worden

Op de vraag, verschijnt u op de zitting als een verzoek dwangakkoord wordt behandeld? antwoordt 46,7% van de schuldeisers nooit, 23,3% soms, 13,3% altijd en 16,7% geeft geen mening.

Op de vraag, slaagt het dwangakkoord naar uw mening er in om zijn doel⁵⁰ te bereiken? antwoordt 26,7% van de schuldeisers met goed. Opmerkingen die hierbij zijn gemaakt zijn:

- Ja, maar hier wordt ook misbruik van gemaakt. Men wil wel eens doen voorkomen alsof de overige schuldeisers al akkoord zijn terwijl dat nog niet het geval is;
- Ja, maar de voorkeur gaat uit naar WSNP omdat hier meer waarborg is en het liefst 5 jaar. Dit zou minnelijk ook het uitgangspunt dienen te zijn. Heeft het allemaal meer kans van slagen en is ook eerlijker ten opzichte van schuldeisers.
- Gevolgen zijn uit kosten/baten oogpunt doorslaggevend;
- Uit de praktijk ervaar ik dit als een goed middel in de meeste gevallen wordt er alsnog een akkoord bereikt;
- Door de hoge kosten zullen zeker de kleinere partijen sneller akkoord gaan.

23,3% van de schuldeisers is van mening dat het dwangakkoord een matige werking heeft. Opmerkingen die hierbij zijn gemaakt zijn:

- Aangezien het vaak gebruikt wordt als machtsmiddel. Overleg tussen crediteur en schuldhulpinstantie lost meer op, vaak ontbreekt het aan informatie. Daarbij vergeet de schuldhulpinstantie nog wel eens dat zij ook de belangen van de crediteuren dienen te behartigen. Ook is de betekenis van een problematische schuldensituatie voor de medewerkers van een schuldhulpinstantie nog niet altijd bekend;
- Moet sneller opgelegd/behandeld worden;
- Schuldeisers ervaren het noodgedwongen akkoord moeten gaan als iets negatief;
- Voor de schuldenaar is het dwangakkoord een succesvol middel. Schuldeisers worden soms gedwongen afstand te doen van hun recht op gelden terwijl er meer mogelijk is;
- Wanneer de lopende premies niet correct worden voldaan wordt het door ons soms onredelijk gevonden om onder dwang akkoord te gaan;
- Bij de minnelijke voorwaarden gaan wij altijd akkoord als aan de voorwaarden van de NVVK wordt voldaan, wanneer andere schuldeisers na een dwangakkoord wel meewerken is dat voordelig voor ons en bespoedigt dat de gang van zaken;
- De aanvullende voorwaarden, zoals het nakomen van de verplichtingen, wegen over het algemeen zwaarder dan een dwangakkoord procedure;
- Soms worden de betalingsafspraken niet nagekomen.

20% van de schuldeisers is van mening dat het dwangakkoord een slechte werking heeft. Opmerkingen die hierbij zijn gemaakt zijn:

- Veel te veel begrip voor bewuste wanbetaling;

⁵⁰ Doel van de wet is om het minnelijke traject succesvoller te maken

- Dwangakkoorden bevatten met regelmaat te weinig informatie om een andere beslissing te maken dan een weigering. Hierdoor is een dwangakkoord vaak makkelijk aan te vechten met als hoofdredenen, dat een voorstel niet als het maximaal haalbare wordt beschouwd en een traject niet te goeder trouw is aangegaan;
- Nee, absoluut niet. Het dwangakkoord legt de dwang aan de verkeerde kant. De dwang zou, analoog aan het de basis van het privaatrechtelijke systeem, moeten liggen bij een schuldenaar en niet bij een schuldeiser. Zo is er ook een discrepantie ten opzichte van WSNP en faillissement waarbij bewindvoerder en curator zijn aangesteld en processen zijn ingericht om het maximale aan schadebeperking voor de schuldeisers te realiseren. Het minnelijke SHV traject is daar niet op ingericht en niet voor toegerust. Het dwangakkoord maakt daarbij een zeer ernstige inbreuk op het uitgangspunt van recht op nakoming en überhaupt het minnelijke onderhandelingstraject. Zo gaat het dwangakkoord er volstrekt aan voorbij dat er voor een schuldeisers niets te onderhandelen valt of een eigen inbreng in een voorstel. Er is geen andere keuze dan wel of niet akkoord te gaan met een voorstel van een bemiddelaar die zich aan regels houdt (NVVK) waarop schuldeisers geen invloed of inspraak hebben en die volstrekt rigide zijn. En er is natuurlijk een zeer belangrijke juridische vraag hoe minnelijk een sanering is als daartoe gedwongen is door een rechterlijke uitspraak? Het dwangakkoord is in zijn gehele wezen een onjuist rechtsmiddel. Tevens zijn er daarnaast ernstige gebreken in de feitelijke wettelijke vormgeving, denk bijvoorbeeld aan het feit dat een verzoeker wel een onkostenvergoeding kan eisen van een weigerende schuldeiser, maar een schuldeiser niet van een verzoeker. Als het minnelijke traject succesvoller gemaakt moet worden, dan moet dat anders worden ingericht en aantrekkelijker worden gemaakt en moet er geen sprake zijn van dwang aan de zijde van de partij die recht heeft op nakoming, maar als er al sprake is van dwang, dan aan de zijde van de persoon op wie de verantwoordelijkheid voor nakoming rust;
- Bij schuldeiseres is er veel onbegrip. Ze moeten zich schikken naar een minimaal voorstel terwijl ze wel diensten hebben verricht. Voor de schuldenaar is het een succes maar voor de schuldeiser een wurgmiddel;
- Er wordt niet genoeg naar de reden gekeken waardoor een minnelijk traject in eerste instantie is afgewezen;

Een compleet overzicht van de cijfers is separaat beschikbaar.

Samenvatting

Van de 90 aangeschreven schuldeisers, onderverdeeld in vijf groepen, hebben 30 schuldeisers gereageerd waarvan 12 incassobureaus, 5 gerechtsdeurwaarders, 6 zorgverzekeraars, 3 energieleveranciers en 4 woningcorporaties. Uit de enquête blijkt dat 46,7% van de schuldeisers een te laag aangeboden akkoord een belangrijke reden vindt om niet akkoord te gaan met een schuldregeling. 66,7% van de schuldeisers geeft aan wel eens te hebben ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde. Een belangrijke reden hiervoor is het aantal weigerende schuldeisers of de hoogte van de vordering ten opzichte van de totaalschuld. 50% van de schuldeisers geeft daarom ook aan dat het voor hun instemming met het oorspronkelijke akkoord uitmaakt of zij de enige weigerende schuldeiser zijn en 46,7% geeft aan dat het uitmaakt of er meer weigerende schuldeisers zijn. Op de vraag of de schuldeisers vinden dat het doel van het dwangakkoord, om het minnelijk traject succesvoller te maken, wordt bereikt, geeft 26,7% aan goed, 23,3% matig en 20% slecht. Schuldeisers zijn van mening dat het doel voor de schuldenaar wel wordt bereikt maar voor de schuldeisers vaak niet.

Hoofdstuk 8 Conclusies en aanbevelingen

Inleiding

De aanleiding van dit onderzoek is de behoefte van de Raad voor Rechtsbijstand aan meer inzicht in de werking van het dwangakkoord. De Raad voor Rechtsbijstand vraagt zich af of het dwangakkoord het minnelijke traject ook versterkt. Gezien het aantal dwangakkoord (1.112 in 2010) wordt er nog niet op grote schaal gebruik van gemaakt. Om het gebruik van het dwangakkoord te stimuleren is het van belang om te weten of er op dit moment een preventieve werking uitgaat van het dwangakkoord. Deze behoefte is geconcretiseerd aan de hand van een hoofdvraag en zes deelvragen. De zes deelvragen richten zich ieder op een aspect van de hoofdvraag: in hoeverre heeft het dwangakkoord een preventieve werking om een WSNP te voorkomen?

Op basis van een gericht bronnen- en literatuuronderzoek, een uitgebreid dossieronderzoek en een speciaal voor dit onderzoek ontwikkelde enquête die via het internet is uitgezet, zijn antwoorden gezocht op de vragen.

8.1 Hoofdconclusie

De belangrijkste conclusie is dat het dwangakkoord daadwerkelijk een preventieve werking heeft. Uit de enquête is gebleken dat hoe kleiner de schuld en het aantal weigerende schuldeisers, des te groter is de preventieve werking. Met betrekking tot de preventieve werking ten opzichte van het voorkomen van een WSNP, geeft 26,7% van de schuldeisers aan dat het dwangakkoord een goede werking heeft, 23,3% geeft aan dat het een matige werking heeft en 20% geeft aan dat het een slechte werking heeft. Schuldeisers zijn van mening dat het doel van het dwangakkoord om het minnelijke traject succesvoller te maken voor de schuldenaar wel wordt bereikt maar voor de schuldeisers vaak niet.

8.2 Overige conclusies

Overwegingen rechterlijke macht

Het doel van de wetwijziging van de WSNP in 2008 was de toegang tot de wettelijke regeling te beperken en de werklast die de regeling met zich meebrengt voor de rechtelijke macht en de bewindvoerders te verlichten. De wetgever heeft het aan de rechter overgelaten te oordelen in welke concrete omstandigheden sprake is van een onredelijke weigering, zodanig dat schuldeisers tot medewerking kunnen worden gedwongen.

Uit de jurisprudentie is inmiddels een aantal aanvullende criteria ontstaan waaraan een schuldenaar en of schuldeiser moet voldoen om een verzoek tot een dwangakkoord toegewezen dan wel afgewezen te krijgen. Uit de jurisprudentie is echter ook op te maken dat de verschillende rechtbanken in Nederland verschillend omgaan met de behandeling van het dwangakkoord.

Overwegingen schuldeisers

In de hoofdconclusie is aangegeven dat schuldeisers vinden dat ze vaker benadeeld worden door het dwangakkoord dan schuldenaren. Uit het enquêteonderzoek blijkt dat 46,7% van de schuldeisers een te laag aangeboden akkoord een belangrijke reden vindt om niet akkoord te gaan met een schuldregeling. 66,7% van de schuldeisers geeft aan wel eens te hebben ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde. Ook uit cijfers is dit waarneembaar, 47% van het totaal aangevraagde dwangakkoorden is in 2008 voorafgaande aan de zitting ingetrokken, in 2009 was dit 40% en in 2010, 37%. Weliswaar is dit een daling van 10% ten opzichte van 2008 maar nog steeds een hoog percentage. Een belangrijke reden voor deze intrekking is het aantal weigerende schuldeisers of de hoogte van de vordering ten opzichte van de totaalschuld. 50% van de schuldeisers geeft daarom ook aan dat het voor hun instemming met het oorspronkelijke akkoord uitmaakt of zij de enige weigerende schuldeiser zijn en 46,7% geeft aan dat het uitmaakt of er meer weigerende schuldeisers zijn.

8.3 Persoonlijke analyses

Toename aanvraag dwangakkoord

Het totaal aantal ingediende aanvragen voor een dwangakkoord is sinds 2008 exceptioneel gegroeid van 400 in 2008 naar 1112 in 2010. Dit kan tot verschillende conclusies over het dwangakkoord leiden, zoals een grotere bekendheid maar ook dat het blijkbaar een effectief middel is. Ondanks het toegenomen aantal aanvragen tot een dwangakkoord, blijft het een relatief klein percentage gezien het totaal aantal WSNP verzoeken: in 2010 is 1.112 keer een dwangakkoord aangevraagd tegen 16.643 WSNP-verzoeken.

Dwangakkoord als overeenkomst

Het dwangakkoord vind ik een vreemde eend in de faillissementswet.

In de Van Dale, groot woordenboek van de Nederlandse taal, staat dat een akkoord een vorm van een overeenkomst is. In het burgerlijk wetboek art. 6:213 lid 1 BW staat de volgende definitie van een overeenkomst. 'Een overeenkomst in de zin van deze titel is een meerzijdige rechtshandeling, waarbij een of meer partijen jegens een of meer andere een verbintenis aangaat'.

Uit dit artikel blijkt dat een overeenkomst een meerzijdige rechtshandeling is. In art. 3:33 BW staat: 'Een rechtshandeling vereist een op een rechtsgevolg gerichte wil die zich door een verklaring heeft geopenbaard'. Een privaatrechtelijke overeenkomst is gebaseerd op een wilsovereenstemming ook wel 'wil en verklaring' genoemd. Het minnelijke akkoord is een privaatrechtelijk overeenkomst, hetgeen tot uiting komt in de vrijwillige medewerking van de schuldeiser(s).

Wordt er geen minnelijke akkoord bereikt dan kan een schuldenaar kiezen voor een dwangakkoord. Tijdens het dwangakkoord dwingt een rechter de schuldeiser(s) om toch tot een minnelijk akkoord te komen.

Privaatrechtelijk gezien is het dwangakkoord daarom een vreemde eend in de faillissementswet, de rechterlijke macht dwingt partijen om tot een privaatrechtelijke overeenkomst te komen waarbij de schuldeiser(s) vaak een groot deel van de vorderingen die hij heeft op de schuldenaar kwijt moet schelden. Gezien deze omstandigheden geef ik schuldeisers gelijk dat zij het dwangakkoord voor een schuldenaar effectief ervaren maar voor zichzelf niet.

Kostenveroordeling

In de faillissementswet staat in artikel 287a lid 6 duidelijk beschreven wanneer een schuldeiser in de kosten van een dwangakkoord wordt veroordeeld: "Indien de rechtbank het verzoek toewijst, veroordeelt de rechtbank de schuldeiser die instemming met de schuldregeling heeft geweigerd, in de kosten." In theorie lijkt dit helder in de praktijk is gebleken dat de verschillende rechtbanken hier toch anders mee om gaan. Dit vind ik opmerkelijk omdat dit er toe kan leiden dat de preventieve werking per rechtbank verschilt.

Koppeling van het dwangakkoord en het WSNP verzoek

Een interessante vraag vind ik de koppeling van het dwangakkoord en het WSNP verzoek. Het dwangakkoord moet vergezeld gaan van een verzoek tot toelating tot de WSNP. Wordt het verzoek tot een dwangakkoord afgewezen dan kan de schuldenaar ervoor kiezen om het verzoek tot toelating tot de WSNP door te zetten. Maar wat gebeurt er als de schuldenaar geen toegang heeft tot de WSNP? Kunnen schuldeisers dan wel gedwongen worden tot een dwangakkoord? Uit de jurisprudentie blijkt dat de meningen van rechtbanken over deze vraag verschillend zijn.

De rechtbank 's-Gravenhage⁵¹ zocht het antwoord op de vraag in de wetsgeschiedenis en concludeerde dat het verzoek tot een dwangakkoord alleen kan worden toegewezen indien toegang tot de WSNP mogelijk is.

De rechtbank 's-Hertogenbosch⁵² oordeelde dat dit wel mogelijk is. De grondslag voor deze beoordeling vond de rechtbank in de wettekst van art.287a Fw. In dit artikel wordt de beoordeling van een onredelijke weigering overgelaten aan de rechtbank. De rechtbank voegde daar aan toe dat in de wetsgeschiedenis evenmin een voorbehoud is gemaakt ten aanzien van die beoordelingsvrijheid.

Het gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft recent geoordeeld dat de afwijzing van het verzoek tot toepassing van de WSNP betekent dat ook het verzoek tot een dwangakkoord moet worden afgewezen⁵³.

Is dit het antwoord op de vraag of schuldeisers gedwongen kunnen worden tot een dwangakkoord als er geen toegang is tot de WSNP? Voor schuldenaren en schuldeisers zou het fijn zijn meer duidelijkheid te krijgen over deze materie. Belanghebbenden kunnen door het dwangakkoord een betere inschatting maken over de kans van slagen en mogelijkheid tot proceskostenveroordeling.

Door het verband te trekken tussen de toelating van de WSNP en het dwangakkoord verliest het dwangakkoord mijns inziens een deel van zijn werking. Het dwangakkoord is opgenomen om het minnelijke traject succesvoller te maken en de WSNP te ontzien. Door deze koppeling zal in een aantal gevallen geen dwangakkoord mogelijk zijn en zal het minnelijke traject alsnog falen met alle gevolgen van dien, hierbij kan de vraag worden gesteld: Wat te doen met deze groep schuldenaren nu het minnelijke traject is afgewezen en ze niet meer kunnen worden toegelaten tot de WSNP? Dit is duidelijk geen oplossing voor de schuldenaar en de schuldeiser⁵⁴! Naar mijn mening is het verstandig om te onderzoeken hoe groot deze groep is en wat de mogelijke opties zijn gezien de trend van het gerechtshof.

8.4 Aanbevelingen

Naar aanleiding van dit onderzoek is gebleken dat het dwangakkoord wel degelijk een preventieve werking heeft. Verhoudingsgewijs wordt het dwangakkoord weinig ingezet. De aanbeveling aan de Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP is om na te gaan of en hoe het dwangakkoord frequenter kan worden ingezet. Hierbij kan worden gedacht aan aanpassing van de werkprocessen en aan nog meer voorlichting en informatie aan belanghebbenden.

Het is belangrijk om de criteria voor het gebruik van dwangakkoord te blijven aanscherpen. Jurisprudentie zorgt voor deze aanscherping. Aan de Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP daarom het advies om de jurisprudentie op dit terrein op dezelfde nauwkeurige wijze als nu het geval is, te blijven volgen.

Voor de groep schuldenaren waarvoor een dwangakkoord niet meer mogelijk is omdat er geen toegang is tot de WSNP adviseer ik de Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP na te gaan wat de

⁵¹ Rechtbank 's-Gravenhage LJN: BI1789 21-04-2009

⁵² Rechtbank 's-Hertogenbosch LJN: BP3054 14-01-2011

⁵³ Gerechtshof 's-Hertogenbosch LJN: BU4891 15-11-2011

⁵⁴ Laura van Dongen Geen toelating tot de WSNP, geen dwangakkoord? P. 1. Ev.

mogelijke opties voor hen zijn. De huidige situatie is noch voor schuldenaar noch voor schuldeiser een oplossing. Een eerste stap is om uit te zoeken hoe groot deze groep is.

Enkele schuldeisers geven in de enquête aan dat er misbruik wordt gemaakt van het dwangakkoord. Ze hebben het idee dat soms wordt gedaan alsof de overige schuldeisers al akkoord zijn terwijl dat nog niet het geval is, om zodoende de druk op te voeren. Dergelijke uitspraken moeten worden onderzocht. Mocht dit daadwerkelijk voor komen dan vraagt dit om een transparanter systeem.

Literatuurlijst

Monitor betalingsachterstanden 2011

ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid, *Monitor betalingsachterstanden 2011*, Den Haag: EIM 2012.

De Greef, M.H.G. (1992)

De Greef, M.H.G. (1992), *Het oplossen van problematische schulden*; een analyse van de invloed van hulpverlening, interorganisatorische samenwerking en huishoudkenmerken op de effectiviteit van schuldregelingen. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen 1992.

Nel Verhoef 2010

Nel Verhoef, *Wat is onderzoek?* 3^e Druk Den Haag: Boom Lemma Uitgevers 2010.

PLANGroep 2010

Dhr. A. Smits, Cursus Schuldhulpverlening Culemborg: PLANGroep 2010

NVVK 2012

Schuldregeling, NVVK 24 mei 2012, www.nvbk.eu (zoek op Schuldregeling of schuldhulpverlening)

Raad voor Rechtsbijstand 2012

Schuldhulpverlening, Raad voor Rechtsbijstand 25 mei 2012, bureau WSNP www.wsnp.rvr.org (zoek op bibliotheek schuldhulpverlening of activiteiten)

Gedragscode schuldregeling 2000

NVVK, *Gedragscode schuldregeling*, te Den Haag: NVVK 2000

NVVK Convenanten 2012

Convenanten, NVVK 19 mei 2012, www.nvbk.eu (zoek op convenanten)

Jaarverslag NVVK 2010

Jaarverslag NVVK, *Schulden, Het kan iedereen overkomen*, te Den Haag NVVK 2010

NEN 8048, 2007

Achtergrond, NEN 8048, 22 juni 2012, www.nen8048.nl (zoek op doelstellingen)

Mr. Dr. M. Y. Nethe 2009

Mr dr. M.Y. Nethe, *Dwangakkoord, enge beschouwingen rondom de toepassing van art. 287a Fw*, Groningen Tvi 2009.

Raad voor Rechtsbijstand, bureau WSNP 2012

Totstandkoming WSNP, Raad voor Rechtsbijstand 22 mei 2012, bureau WSNP www.wsnp.rvr.org (zoek op totstandkoming WSNP)

Monitor WSNP 2010

Monitor WSNP, *Zevende meting over het jaar 2010*, Raad voor rechtsbijstand en Centraal bureau voor de statistiek Utrecht Den Haag 2011

Wessels 1999

Wessels, *Dwangdeelname aan een onderhands akkoord*, ondernemingsrecht 1999

Mr. B. J. Engelberts 2009

Mr. B.J. Engelberts, *De gedwongen schuldregeling van Fw. 287a*, Groningen: TvS Juni 2009.

Laura Van Dongen 2012 Geen toelating tot de WSNP

Laura van Dongen, *Geen toelating tot de WSNP, geen dwangakkoord?* Redactie Handboek Schuldhelpverlening, Deventer kluwer 2012

KredietbankNederland 2012

dwangakkoord-en-moratorium, Kredietbanknederland 21 mei 2012, www.kredietbanknederland.nl (Zoek op dwangakkoord).

J.A. Hofman 2007

J.A. Hofman, *De gedwongen schuldregeling*, Scriptie 2007.

Relevante jurisprudentie

Rechtbank Almelo 4 februari 1998, JOR 1998/66.
Rechtbank Zwolle 2 februari 2001, KG 2001, 336.
Hof 's-Hertogenbosch 18 februari 2008 LJN BC6079.
Hof Arnhem 17 september 2008 LJN BF0769.
Hoge Raad 9 juli 2010 LJN BM3975
Hoge Raad 12 augustus 2005 LJN AT7799.
Gerechtshof Amsterdam, 04 maart 2010, LJN BL6811.
Gerechtshof Arnhem 02 februari 2012, LJN BV3428.
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 15 november 2011 LJN BU4891 .
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 november 2001 LJN BU5535.
Gerechtshof Leeuwarden 31 maart 2011, LJN BQ4084.
Hoge Raad 09 juli 2010, LJN BM3975.
Rechtbank Alkmaar 15 april 2010, LJN BN305.
Rechtbank Amsterdam 22 september 2009, LJN BK1789.
Rechtbank Breda 17 juni 2008 LJN BD4389.
Rechtbank Breda 15 mei 2008 LJN BD4740.
Rechtbank 's-Hertogenbosch 10 december 2010, LJN BP0056.
Rechtbank 's-Hertogenbosch 14 januari 2011 LJN BP3054.
Rechtbank 's-Hertogenbosch 01 april 2011 LJN BQ1307.
Rechtbank 's-Gravenhage 21 april 2009 LJN BI1789.
Rechtbank 's-Hertogenbosch 11 augustus 2008 LJN BE7655.
Rechtbank 's-Gravenhage 21 april 2009, LJN BI1789.
Rechtbank Dordrecht 05 juli 2011, LJN BR2515.
Rechtbank Groningen 26 april 2010, LJN BM2453.
Rechtbank Zutphen Vonnis 21 oktober 2010 zaaknummer 115888.
Rechtbank Utrecht 24 november 2011, LJN BU6187.
Rechtbank Middelburg 2 april 2008 LJN BD 5245.
Rechtbank Zwolle-Lelystad 26 april 2011, R183845/FT11772.
Rechtbank Zwolle 21 juli 2008 LJN BF1217.
Rechtbank Arnhem 04 april 2011, LJN BQ3189.
Rechtbank Roermond 24 juni 2009, LJN BI9743.
Rechtbank Roermond 17 januari 2012, LJN BV11147.
Rechtbank Roermond 18 april 2008, LJN BD0432.
Rechtbank Rotterdam 22 februari 2008 299790/FT-EA 08.55.
Rechtbank Rotterdam 1 augustus 2008 LJN BD9164.

Kamerstukken

Kamerstukken II, 1982/83, 17 789

Kamerstukken II 1988/89, 17 897, nr. 25

Kamerstukken II 1989/90, 17 897, nr. 12

Kamerstukken II 1992/93, 22 969, nr. 3

Kamerstukken II 1997/98, 29 942, nr. 3.

Kamerstukken II 2004/05, 29 942, nr. 3

Kamerstukken I 2006/2007, 29 942 C,

Kamerstukken II 2005/06, 29 942 nr. 7.

Bijlagen

Bijlage 1

Enquête preventieve werking van het dwangakkoord

- 1. Bij welke organisatie bent u werkzaam?**
 - ☐ Energieleverancier
 - ☐ Woningcorporatie
 - ☐ Zorgverzekeraar
 - ☐ Incassobureau
 - ☐ Gerechtsdeurwaarder
- 2. Wat is uw functie binnen de organisatie?**
- 3. Heeft u in de dagelijkse uitvoering van uw beroep te maken met schuldenaren die zich hebben aangemeld bij de minnelijke schuldhelpverlening?**
 - ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Geen antwoord
- 4. Stelt u voorwaarden aan de schuldhelpverlening voor de acceptatie van een minnelijke schuldregeling?**
 - ☐ Nee
 - ☐ Ja, Welke?
 - ☐ Geen antwoord
- 5. Controleert u bij een aangeboden minnelijk akkoord de berekening van het vrij te laten bedrag (Vtlb) van de schuldenaar? (Het Vtlb is een berekening van het bedrag dat de schuldenaar maandelijks behoudt en waarvan hij al zijn vaste lasten en overige uitgaven moet bekostigen. Overige inkomsten zijn bedoeld voor aflossing van zijn schulden.)**
 - ☐ Nooit
 - ☐ Soms
 - ☐ Altijd
 - ☐ Geen antwoord
- 6. Wat is voor u een belangrijke reden om niet akkoord te gaan met een schuldregeling?**
 - ☐ Het aangeboden akkoord is te laag
 - ☐ Schuldenaar voldoet niet aan de inspanningsverplichting
 - ☐ Naar verwachting is de uitdeling in het wettelijke traject hoger
 - ☐ Anders, namelijk
 - ☐ Geen antwoord
- 7. Heeft u in uw dagelijkse uitvoering van uw beroep te maken (gehad) met het dwangakkoord (een minnelijk akkoord dat vanwege weigering van één of meer schuldeisers wordt voorgelegd aan de rechter)?**

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

8. Heeft u voldoende informatie over het dwangakkoord om goed te kunnen handelen als er spraken is van een dwangakkoord?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

9. Heeft u wel eens ingestemd met een minnelijk akkoord na dit aanvankelijk te hebben geweigerd omdat een dwangakkoord dreigde?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

10. Wat was de reden om toch in te stemmen met het akkoord?

(Open)

11. Heeft de kostenveroordeling bij een dwangakkoord invloed op uw overweging om het oorspronkelijke akkoord toch te accepteren?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

12. Maakt het voor uw instemming met het oorspronkelijke akkoord uit of u de enige schuldeiser bent?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

13. Maakt het voor uw instemming met het oorspronkelijke akkoord uit of er meerdere schuldeisers zijn? Licht u antwoord toe

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Geen antwoord

14. Verschijnt u op de zitting als een verzoek dwangakkoord wordt behandeld?

- ☐ Nooit
- ☐ Soms
- ☐ Altijd
- ☐ Geen antwoord

15. Het doel van het dwangakkoord is om het minnelijk traject succesvoller te maken. Slaagt het dwangakkoord naar uw mening erin om zijn doel te bereiken? Licht uw antwoord toe.

☐ Goed

☐ Matig

☐ Slecht

☐ Geen antwoord

16. Heeft u nog andere opmerkingen m.b.t. deze enquête?

Bijlage 2

Aangeschreven organisaties

Energie bedrijven (Allemaal)

- **Homestroom**
info@homestroom.nl
Klantenservice: 31 (0) 30 - 29 90 906
Postadres:
Postbus 64
3500 AB Utrecht
- **De vastelastenbond**
info@vastelastenbond.nl
040-7200200
- **Main energie**
Helpdesk@mainenergie.nl
MAIN Energie
Postbus 1094
1000 BB AMSTERDAM
088 - 08 09 000
- **E-on**
info@eon.nl
Postbus 2402
5600 CK
Eindhoven
0900 – 0601
- **Budget energie**
info@budgetenergie.nl
Postbus 11950
1001 GZ Amsterdam
- **Green Choice**
info@greenchoice.nl
Pieter de Hoochweg 108
3024 BH Rotterdam
010-5782326
- **United consumers**
energie@unitedconsumers.com
040-2350560
UnitedConsumers Energie
Luchthavenweg 55g
5657 EA Eindhoven
- **Noordhollandse energie Coöperatie**
info@nhec.nl
(0226) 42 04 46
De Weel 20
1736 KB Zijdwind
- **Anode**
info@anode.nl
Anode Energie
Postbus 9034
3007 AA ROTTERDAM
- **Delta**
info@DELTA.nl
Postbus 5048
4330 KA Middelburg
0800-5150
- **Dong Energie**
info@dong.nl
Postbus 5032
5201 GA 's-Hertogenbosch
088 - 044 88 88
- **Electrabel**
info@electrabel.nl
Postbus 595
7900 AN Hoogeveen
088 444 66 22
- **Atoomstroom**
info@atoomstroom.nl
020-7370548
- **Essent**
info@essent.nl
Postbus 1484
5200 BM 's-Hertogenbosch
0900 -1550
- **Energie direct**
info@energiedirect.nl
Postbus 266
5680 AG Best
0900-3347328
- **Groene Belangenbehartiger**
info@dgbenergie.nl
Oosteinde 21
7772 CA Hardenberg
0523-683339
- **Qwint**
info@qwint.nl
Postbus 856
7750 AW Hengelo
055-5786121
- **Robin energie**
info@robinenergie.nl
Landjuweel 44
3905 PH Veenendaal
0800 – 85 85 850
- **ORRO energy**
info@orro.nl
Postbus 629
2600AP Delft
088-1236776
- **Eneco**
info@eneco.nl
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam.
0900 – 0201
- **Nuon**
FS-minnelijk@nuon.com
0900 0808
- **Oxxio**
info@oxio.nl
Postbus 1952
1200 BZ HILVERSUM
0900 - 55 66 777
- **Nederlandse energie maatschappij**
info@nlenergie.nl

Postbus 23064
3001 KB Rotterdam
088 – 7307307

- Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid
info@zorgenzekerheid.nl
Postbus 400
2300 AK LEIDEN
Tel. 071 - 582 50 00

Zorgverzekeraars (alle leden van ZN)

- Zilveren Kruis Achmea
info@zilverenkruis.nl
Zilveren Kruis Achmea
Postbus 444
2300 AK LEIDEN
0900-9674
- Agis Zorgverzekeringen
Agisweb@agisweb.nl
Postbus 19
3800 HA AMERSFOORT
Tel. 033 - 461 27 33
- Menzis
info@menzis.nl
Postbus 75000
7500 KC ENSCHEDE
Tel. 0317 - 45 54 55
- VGZ
Info@vgz.nl
Postbus 5040
6802 EA ARNHEM
Tel. 088 - 131 30 00
- CZ
info@cz.nl
Postbus 90152
5000 LD TILBURG
Tel. 0900 - 0949
- De Friesland Zorgverzekeraar
Harm.Kamstra@defriesland.nl
Postbus 270
8901 BB LEEUWARDEN
Tel. 058 - 291 31 31
- Delta Lloyd NV
zorg@deltalloyd.nl
Postbus 1000
1000 BA AMSTERDAM
Tel. 020 - 594 91 11
- DSW Zorgverzekeraar
info@dsw.nl
Postbus 173
3100 AD SCHIEDAM
Tel. 010 - 246 64 66
- Salland Zorgverzekeraar N.V. (Eno)
Info@salland.nl
Postbus 166
7400 AD DEVENTER
Tel. 0570 - 68 70 00
- ONVZ Zorgverzekeraar
info@nnzorgverzekering.nl
Postbus 392
3990 GD HOUTEN
Tel. 030 - 639 62 22
- Stad Holland Zorgverzekeraar
info@stadholland.nl
Postbus 295
3100 AG SCHIEDAM
Tel. 010 - 246 64 80

Woningbouwverenigingen/ corporaties (10 grootste van Nederland)

- Ymere
klantenservice@ymere.nl
Jollemanhof 8
1019 GW Amsterdam
088 000 89 00
- Vestia
info@vestia.nl
Postbus 1431
3000 BK Rotterdam
(010) 270 57 05
- De alliantie
info@de-alliantie.nl
Bestevaer 48, Huizen
(035) 528 07 80
- Portaal
info@portaal.nl
Postbus 375
3900 AJ Veenendaal
- Woonstad Rotterdam
info@woonstadrotterdam.nl
Postbus 2370
3000 CJ Rotterdam
010 - 440 88 00
- Woonbron
info@woonbron.nl
Kruisplein 25L
3014 DB Rotterdam
(010) 275 53 00
- Eigenhaard
info@eigenhaard.nl
(020) 6 801 801
Arlandaweg 88,
1043 EX Amsterdam
- Woonzorg Nederland
woondiensten.voorschoten@woonzorg.nl
Postbus 339
1180 AH AMSTELVEEN
- Rochdale
info@rochdale.nl
Postbus 56659
1040 AR Amsterdam
- De Key
info@dekeyzandvoort.nl
Postbus 2643
1000 CP Amsterdam
020 6214 333

Incassobureaus (Leden –NVI)

<http://www.nvio.nl/leden-en-aspiranten>

- **Alektum Incasso BV**
info@alektum.nl
Postbus 9916
1006 AP Amsterdam
020 - 4 177 177
- **AFI**
info@afi.nl
(058) 29 99 999:
Postbus 1100
8900 CC Leeuwarden
- **Bos Incasso**
[groningen@bosincasso.nl](mailto: groningen@bosincasso.nl)
Postbus 11138
9700CC Groningen
050 - 368 60 76
- **Bureau Mecuur**
info@bureaumercuur.nl
050-549 05 17
Postbus 60159
9703 BD Groningen
- **BvCM B.V**
incasso@bvcm.nl
(0)20-346 07 46
Postbus 90110
1006 BC Amsterdam
- **Cannock Chase Incasso**
info@cannockchase.nl
Postbus 199
2260 AD Leidschendam
070-4190888
- **Credifix incassoservices**
leiden@credifix.nl
Flevoweg 9h
2318 BZ Leiden
T 071 301 57 17
- **Collactive BV**
info@collactive.nl
Henri Wijnmalenweg 5
5657EP Eindhoven
040 291 96 66
- **Creditline**
info@creditline.nl
Bezuidenhoutseweg 161
2594 AG DEN HAAG
- **Creditforce**
info@creditforce.nl
Postbus 431, 3990
GE Houten
T 030-243 1224
- **Das Incasso**
info@das.nl
(010) 2 051 740
Postbus 30060
3001 DB Rotterdam
- **EDR Credit services B.V**
info@edrcreditservices.nl
Postbus 97
2260 AB Leidschendam
T +31 (0)70 452 52 52
- **EOS Nederland B.V**
info@eos-nederland.com
+31 13 5365155
- **Gravdon NederlandBV**
info@graydon.nl
Graydon Nederland BV
Postbus 12525
1100 AM Amsterdam Z.O.
- **Incasso Partners Nedarland**
info@incassopartners.nl
Schuttersveld 2 Leiden
Postbus 467 2300 AL Leiden
- **Incassobureau Inspectrum**
info@inspectrum.info
Johan Duikerweg 15b
1703 DH Heerhugowaard
088 – 3727172
- **Intrum Justitia**
Infonl@nl.intrum.com
Postbus 84096
2508 AB Den Haag
Tel: +31 (0)70 452 7000
- **incassobureau Fiditon bv**
fiditon@vestingfinance.nl
Postbus 2290
1000 CG Amsterdam
+31 (0)20 591 45 00
- **Incasso Unie B.V**
contact@inkassounie.nl
Bogert 31, 5612
LX Eindhoven
040-2148148
- **Lindorff B.V**
info.nl@lindorff.com
(+31) (0) 38 497 39 39
Postbus 100
8000 AC Zwolle
- **Nassau Incasso Services B.V**
mail-to@nassauincasso.nl
Postbus 192
2810 AD Reeuwijk
Telefoon: +31(0)182-397344
- **Nationaal incasso Bureau**
info@nibincasso.nl
Postbus 650
1440 AR Purmerend
+31(0)88 12 22 200
- **Plaggemans**
info@plaggemars.nl
Postbus 201

3740 AE Baarn
035 541 1201

- **pleitmeesters B.V**
info@pleitmeesters.nl
Postbus 294
6710 BG Ede
(0318) 200220
- **Solveon Incasso B.V**
info@solveon.nl
088 222 52 40
Postbus 2750
3800 GJ, Amersfoort
- **Ultimoo Incasso**
Info@ultimoo.nl
Postbus 632
3440 AP Woerden
0348-493611
- **Universum Inkasso**
info@universum-inkasso.nl
Postbus 510
4530 AM Terneuzen
+31 (0)115 822 900
- **Vesting Finance**
info@vestingfinance.nl
bonairelaan 4
1213HV Hilversum
0357999100
- **VIMK Incasso**
info@vimkincasso.nl
Postbus 225
1610 AE Bovenkarspel
0228515163

Gerechtsdeurwaarders (Groep grotere gerechtsdeurwaarders)

- **Flanderijn Deurwaarders**
rotterdam@flanderijn.nl
Postbus 25042, 3001 HA Rotterdam
088 - 209 24 44
- **Maas-Delta GGN**
info-maasdelta@ggn.nl
Postbus 19212
3001 BE Rotterdam
- **AGC Gerechtsdeurwaarders & incasso
Drenthe**
drenthe@agc-incasso.nl
Postbus 267
9400 AG Assen
(0592) 31 01 53
- **Tijhuis & Partners**
Gerechtsdeurwaarders GGN
info-tijhuis@ggn.nl
Postbus 120
7600 AC Almelo
088 - 331 50 00

- **Groenewegen en Partners**
directiesecretariaat@groenewegen.com
Postbus 9004
3506 GA Utrecht
030 264 46 94
- **Janssen & Janssen C.S**
info@janssen-janssen.nl
Postbus 1085
5602 BB Eindhoven
040) 290 38 03
- **Van Arkel Gerechtsdeurwaarders**
Info@Vanarkelincasso.nl
Postbus 239
2300 AE Leiden
088-8252700
- **Bazuin en partners**
post@bazuin.nl
Postbus 21903
3001 AX Rotterdam
Tel. 010-4332488
- **PB groep gerechtsdeurwaarders**
Sales@pbgroep.com
Postbus 3115
2601 DC Delft
015-2198700
- **Van Es gerechtsdeurwaarders**
info@vanes.nl
Postbus 4104
3006 AC Rotterdam
010 - 282 22 22
- **SGH Groep**
info@sgh-groep.nl
Weerwal 11
1441 AL Purmerend
Telefoon 0299 41 00 70
- **Geerlings & Hofstede**
info@geerlingshofstede.nl
Postbus 9144
1006 AC Amsterdam
+31(0)20-6768676
- **De Klerk&Vis**
Info@deklerkennis.nl
Postbus 94282
1090 GG Amsterdam
020-4628040
- **Arqualis Gerechtsdeurwaarders**
info@aequalis.nl
Postbus 440
1970 AK IJmuiden
0255-515712
- **Timmermans Agin**
info@agintimmermans.nl
Postbus 33
4600 AA Bergen op Zoom
088-4 11 12 13
- **M.G. De Jong Gerechtsdeurwaarders
en incassokantoor**

info@mgdejong.com

Postbus 1089

6801 BB Arnhem

31 (0)26 – 352 53 00

Bijlage 3 a

Beoordelingsformulier randvoorwaarden afstudeeropdracht

Het schriftelijk product wordt alleen beoordeeld wanneer het voldoet aan de onderstaande formele criteria. De beoordeling vindt plaats met V (=voldoende) of O (=onvoldoende)

Normering:

Indien voor één of meer criteria een onvoldoende is gegeven, wordt het schriftelijk product niet inhoudelijk beoordeeld.

Opleiding:	Collegejaar:
Naam student:	Studentnummer:
Naam afstudeerbegeleider:	
1. Het onderzoeksrapport en/of beroepsproduct zijn / is volledig, inclusief voorblad, (management-) samenvatting, bronvermelding en literatuurlijst.	
2. Het onderzoeksrapport en/of beroepsproduct beslaat(n) minimaal 40 en maximaal 50 pagina's (exclusief omslag, titelpagina, inhoudsopgave en bijlagen).	
3. De lay-out is duidelijk en overzichtelijk; er is een inhoudsopgave en een paginanummering, een voldoende regelafstand, een leesbaar lettertype en een ruime bladspiegel. Citaten staan tussen aanhalingstekens.	
4. Er is gebruik gemaakt van actuele, oorspronkelijke literatuur van een wetenschappelijk gehalte.	
5. De literatuurlijst en bronvermelding zijn volgens de regels van de APA / Leidraad voor juristen.	
6. Het schriftelijk product kent een logische opbouw en weloverwogen indeling met genummerde hoofdstukken en paragrafen. Hoofdstukken en paragrafen zijn ingedeeld in een alinea. De titels van hoofdstukken en paragrafen dekken de inhoud. Ieder hoofdstuk bevat een korte inleiding.	
7. Schema's en tabellen, grafieken, foto's en/of illustraties zijn genummerd. Ze zijn uitsluitend opgenomen indien ze de tekst verhelderen en ondersteunen. Overige schema's en tabellen, grafieken, foto's en/of illustraties zijn opgenomen in de bijlage.	
8. De spelling is correct; het taalgebruik is eenduidig en er is een duidelijke scheiding in wat de woorden van de student zijn en wat is overgenomen of geparafraseerd.	

9. De opgenomen bijlagen zijn genummerd en in het hoofdgedeelte van het rapport wordt hiernaar verwezen.	
--	--

Feedback bij afwijzing:

--

Plaats:

Datum:

Handtekening afstudeerbegeleider:

.....

.....

.....

Bijlage 3B Inhoudelijke beoordeling beroepsproduct

Normering:

Per indicator wordt een cijfer van 1-10 gegeven. Dit cijfer wordt genoteerd in de kolom 'beoordeling'. Het gemiddelde van de indicatoren per eindkwalificatie / descriptor wordt genoteerd in het vak 'totaal per indicator'. Het eindcijfer is het gemiddelde van deze vijf deelcijfers. Alle vijf kwalificaties wegen even zwaar.

<i>Kennis en inzicht</i>	Beoordeling	Totaal per onderdeel
▪ Relevante concepten & theorieën in vakgebied		
▪ Relevante ontwikkelingen voor onderwerp		
<i>Toepassen kennis en inzicht</i>	Beoordeling	
▪ Probleemformulering		
▪ Theoretisch kader		
▪ Verzamelde bronnen / literatuur / informatie		
▪ Onderzoeksverantwoording		
▪ Dataverzameling		
▪ Duidelijk geformuleerde aanbevelingen c.q. oplossingen		
▪ <i>Opleidingsspecifiek criterium: Competentie 1 en 6</i>		
<i>Oordeelsvorming</i>	Beoordeling	
▪ Conclusies volgen uit onderzoeksresultaten		
▪ Conclusies beantwoorden probleem- en doelstelling (deelvragen)		
▪ Onderbouwing aanbevelingen c.q. oplossingen		
▪ Haalbaarheid / implementatie aanbevelingen c.q. oplossingen		
▪ <i>Opleidingsspecifiek criterium: Competentie 3 en 6</i>		
<i>Communicatie</i>	Beoordeling	
▪ Communicatie conform goed projectleiderschap		
▪ Taalgebruik en taalniveau passen bij de doelgroep		

<i>Leervermogen</i>	Beoordeling	
▪ Leerdoelen bereikt		
▪ Specifieke deskundigheid ontwikkeld op het afstudeeronderwerp		
▪ Aandacht voor afstudeeronderwerp in organisatie		
▪ Nieuwe inzichten verworven		
Eindcijfer:		

Plaats:

Datum:

Handtekening afstudeerbegeleider:

.....

.....

.....

Bijlage 3C Toelichting bij inhoudelijk beoordeling beroepproduct

De Dublin descriptors gelden als uitgangspunt bij de beoordeling. De prestatie-indicatoren uit het beoordelingsformulier zijn in onderstaande tabel uitgewerkt en waar mogelijk gespecificeerd.

Inhoudelijke beoordeling

Kennis en inzicht
▪ Heeft gebruik gemaakt van relevante concepten en theorieën van het vakgebied. ▪ Heeft zich verdiept in relevante ontwikkelingen voor het onderwerp van de afstudeeropdracht. ▪ Heeft waar mogelijk gebruik gemaakt van experts die veel van het onderwerp afweten.
Toepassen kennis en inzicht
▪ Heeft de probleemformulering (probleemstelling en doelstelling) voldoende afgebakend; de probleemstelling is helder, specifiek en voldoende onderbouwd. ▪ Het theoretisch kader beschrijft de theorie over het afstudeeronderwerp. ▪ Heeft relevante primaire en secundaire bronnen gebruikt en deze correct geïnterpreteerd. ▪ Heeft de gebruikte onderzoeksmethode(n) duidelijk en concreet beschreven (onderzoeksverantwoording). ▪ Heeft door middel van onderzoek in de praktijk op een systematische en methodologisch verantwoorde manier relevante data verzameld en deze correct, met behulp van een analysekader, verwerkt. ▪ De gepresenteerde informatie is juist, relevant en correct geïnterpreteerd (correcte weergave van resultaten, methoden en resultaten zijn reproduceerbaar, onderscheid tussen meningen en feiten). ▪ De aanbevelingen c.q. oplossingen zijn duidelijk geformuleerd en met valide argumenten onderbouwd. Opleidingsspecifieke criteria: ▪ Meervoudige sociaaljuridische problematiek wordt vanuit verschillende invalshoeken gezien, waarbij verband wordt gelegd tussen verschillende wet- en regelgeving (competentie 1) ▪ Kan zaakoverstijgend analyseren, patronen zien en effecten van wet- en regelgeving signaleren en analyseren (competentie 6).
Oordeelsvorming
▪ Elke conclusie volgt op een logische wijze uit de onderzoeksresultaten. ▪ De conclusies geven antwoorden op probleemstelling, doelstelling en deelvragen. ▪ Heeft aanbevelingen c.q. oplossingen ontwikkeld die met theoretische en praktische argumenten onderbouwd zijn en recht doen aan de belangen van alle betrokkenen in het licht van de vragen/problemen van de opdrachtgever. ▪ De aanbevelingen c.q. oplossingen zijn op haalbaarheid getoetst en de implementatie ervan is uitgewerkt (afhankelijk van de afspraken gemaakt in het plan van aanpak). Opleidingsspecifieke criteria: ▪ Resultaten en onderbouwde aanbevelingen dragen bij aan een (creatieve) juridische oplossing (competentie 3) ▪ Conclusies en aanbevelingen sluiten aan bij de gesignaleerde effecten van wet- en regelgeving (competentie 6)
Communicatie
▪ Heeft gecommuniceerd met alle betrokkenen (opdrachtgever, afstudeerbegeleider en overige docenten in opleiding en/of hogeschool, organisaties in het werkveld, respondenten), zoals van een goede 'projectleider' mag worden verwacht. ▪ Kennis, inzichten, conclusies en aanbevelingen c.q. oplossingen zijn zodanig verwoord dat rekening is gehouden met het doel, de doelgroep en de (organisatie)context.
Leervermogen
▪ Heeft gedurende het afstudeertraject de gestelde leerdoelen (die afgeleid zijn van de domeincompetenties) bereikt. ▪ Heeft zich tijdens het werken aan de afstudeeropdracht ontwikkeld tot een deskundige op het afstudeeronderwerp.

- Heeft in de organisatie de aandacht weten te verkrijgen en behouden voor het afstudeeronderwerp bij de direct en indirect betrokkenen bij het onderwerp.
- Heeft nieuwe inzichten verworven en aangedragen.

Bijlage 3D Beoordelingsformulier opdrachtgever

Naam student	
Opleiding	
Opdrachtgever	
Organisatie	
Begeleider vanuit de organisatie	
Titel afstudeeropdracht	

Normering

Alle onderstaande criteria worden beoordeeld met een cijfer van 1-10. De criteria wegen alle even zwaar. De eindbeoordeling door de opdrachtgever is het gemiddelde van de cijfers voor de zes criteria.

Het door de opdrachtgever toegekende cijfer moet minimaal een 5,5 zijn om tot een eindbeoordeling te komen.

Samenwerking met opdrachtgever	Cijfer	Opmerkingen
1. De conclusies en aanbevelingen zijn helder geformuleerd en onderbouwd.		
2. De aanbevelingen bruikbaar en uitvoerbaar.		
3. De student heeft afstudeeropdracht (en het beroepsproduct) inhoudelijk en procedureel afgestemd met de opdrachtgever en de door hem geformuleerde criteria.		
4. Het schriftelijk product voldoet aan de eisen die de organisatie stelt aan het		

werk van een beginnend beroepsbeoefenaar.		
5. Het schriftelijk product voldoet aan de door de student aangegeven beroepscompetenties.		
6. De student heeft adequaat samengewerkt met betrokken organisaties/personen in het werkveld.		
TOTAAL (gemiddelde van 1 t/m 6):		

Plaats:

Datum:

Handtekening Opdrachtgever

.....

.....

.....

N.B. Dit beoordelingsformulier wordt door de student aan de opdrachtgever gegeven. De student zorgt ervoor dat de afstudeerbegeleider het ingevulde formulier ontvangt.

Bijlage 4 Beoordelingsformulier bedrijfspresentatie

Normering:

Per criterium wordt een cijfer van 1-10 gegeven. Dit cijfer wordt genoteerd in de kolom 'beoordeling'. Het totaal is het gemiddelde van deze drie deeltijfers. Alle drie de criteria wegen even zwaar.

1. Structuur	Beoordeling
▪ De presentatie wordt gehouden binnen de daarvoor gestelde tijd. ▪ De presentatie wordt ondersteund door hulpmiddelen die functioneel zijn ingezet. ▪ Er is een heldere /evenwichtige opbouw (inleiding – kern – slot)	
2. Communicatie	
▪ De presentatie sluit aan bij het publiek / de doelgroep m.b.t. o.a. niveau, taalgebruik. ▪ Gebruik van goed verstaanbaar Nederlands. ▪ Functioneel non verbaal gedrag (in houding en gebaren). ▪ Er is een positieve interactie met het publiek.	
3. Inhoud	
▪ Korte weergave van onderzoeksproces, beroepsproduct, implementatietraject. ▪ Belangrijkste resultaten worden benoemd en toegelicht. ▪ De onderzoek en onderzoeksresultaten worden in een bredere context geplaatst. ▪ De presentatie heeft een inhoudelijk toegevoegde waarde t.o.v. het schriftelijk product (bijv. verbreding, toepassing in de praktijk, stellingen n.a.v. aanbevelingen, discussie met aanwezigen over stellingen / conclusies) ▪ Adequate beantwoording van kritische vragen vanuit de theorie c.q. het onderzoek.	
Totaal (gemiddelde van 1-3) :	

Plaats:

Datum:

.....

.....

Handtekening afstudeerbegeleider:

Handtekening opdrachtgever:

.....

.....

Toelichting: